

The Project Gutenberg eBook of Sihteeri Lundbergin häät: Kertomus kansan elämästä

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Sihteeri Lundbergin häät: Kertomus kansan elämästä

Author: Maximilian Axelson

Translator: Simeon Hirvonen

Release date: October 26, 2008 [eBook #27054]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SIHTEERI LUNDBERGIN HÄÄT: KERTOMUS
KANSAN ELÄMÄSTÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

SIHTEERI LUNDBERGIN HÄÄT

Kertomus kansan elämästä

Kirj.

MAXIMILIAN AXELSON

Ruotsista suomentanut S. Hirvonen

Tampere, Hagelberg, 1878.

1.

Yli kaksikymmentä vuotta on tuo juhlallinen Vetterijärvi[1] näyttänyt kummallisen Jönköpingin kaupungin kuvastimessansa, lukien niistä tapahtumista, joita tässä käymme selittämään. Nämä tapahtuivat, näet, 1840-luvulla, jolloin se kaunis kaupunki tuskin luki puolen nykyisistä asukkaistansa.

Jönköpingillä oli toki siihenkin aikaan jo merkityksensä; se luettiin Ruotsin parhaimmiksi pikkukaupungeiksi, joka kunnialla omi nimen "pieni Tukholma." Siinä tosin ei ollut niin muhkeita rakennuksia kuin nyt; mutta nuo sievät kaksinkertaiset rakennukset osoittivat, erittäinkin sen suurimman Storsjöradikadun varsilla, kirjavan, vaan ei vastoinmielisen sekoituksen kaikista vesikaaren väristä, sitä paitsi tiedettiin, että niissä asunnoissa eli ja liikkui vilkas, taideharras, seurusteleva ja vierasvarainen väestö. Ja kuinka säteilevät, kauniit sulosilmät olivatkaan tämän kaupungin tyttärillä

lumoamaan — aivan kuin meidänkin aikoinamme! Silloin, niinkuin nytkin, oli siellä rikas kaunotar kukkatarha.

Mutta olipa siellä perhojakin, jotka vilkkaasti lentää leyhyttelivät näiden kukkasien ympärillä, jotka samalla mielellään tahtoivat tulla pyydystetyiksi, erittäinkin, jos laatuun kävi, kultasyötillä varustetuilla verkoilla — nuoria hovioikeuden notarioita, jotka kynästänsä aikoivat itsellensä loihkia vähintäkin tuomiokunnan — nuoria luutnantteja, jotka miekkansa kärjillä toivoivat toki saavansa valtioneuvoksen nimen.

Eräs viime sodassa ollut kansalainen, alaluutnantti Kalle Jalopeuransydän, pistihe kauniina Elokuun jälkipuolipäivänä unhottumattomasta Haghens sveitseristä Storsjöradikadulle, jossa hän hetkiseksi seishti, ikäänkun ollen aivan epätietoinen, mihin matkansa suunnittaisi. Mutta pian tuo oli päätetty, ja kepein askelin riensi hän vaskiseppä Norénin talossa olevaa majapaikkaansa kohden. Hänen piti sieltä samana iltana matkustaa maalle, ja hän meni tiedustamaan, kuinka pian hän jostakin kyydin saisi.

"Kahden tunnin perästä, herra luutnantti," oli vastaus.

Kuinka olisi tuo odotus-aika käytettävä? Nuori soturimme mietti taasen hetkisen, ja päätökseen valitsi hän kävellä länteenpäin.

Eipä hän tuosta monta askelta ehtinyt, ennenkun huomasi lähimmästä huoneesta tulevan kadulle henkilön, jonka nähtyä hän seishti, niinkuin tämä olisi ollut tuttavansa, jonka nimeä hän ei heti muistanut. Kadulle tulia oli pitkä, laiha ja pystyluinen mustiin vaatteisin puettu mies, jonka pitkänveteisten kasvojen yläpuolella oli musta lakki, näppärästi yhteen liitetty monesta vaatekielekkeestä — todellinen taideteos, kyllin ansainnut sen korkean paikan, minkä oli saanut.

Mustapukuinen herra huomasi niinikään kadulla käviän, ja samassa huusi hän:

"Nöyrin palvelianne, herra luutnantti!"

"Ahaa, maisteri Lahja! Nöyrin palvelianne; kuinkas kuuluu?"

"Hyvin, Luojan kiitos, terveyden suhteen; — Kuinkas, herra luutnantti, itse voitte?"

"Kuin helmi kullassa. — Herra maisteri kentiesi vielä on rovasti Haborg'illa?"

"Olen, minulla on vielä se onni."

"No, tuopa on hupaista; saanhan toki kuulla jotakin uutta kotipaikaltani. Tosin olen itsekin matkalla sinne; mutta kun jo on yli kaksi vuotta siitä, kun olen siellä ollut, niin suotaneen minulle anteeksi, jos olen vähän utelias. Kuinka siis voipi, alottaakseni, herra rovasti? Onko hän yhtä vilkas ja voimakas, kuin viimeksi häntä nähdessäni?"

"Kiitän nöyrimmästi hänen puolestansa; hän on aivan yhtäläinen, eikä ole vielä ainoatakaan harmaata hiusta hänen päässänsä."

"Entäs neiti Hanna; hän tietysti on täydentynyt kaunotar?"

"Hm — kyllä, hän on oikein kaunis, ... vaan tuo on pian häviävä ominaisuus."

Apupappi lausui nämä sanat niin kummallisella ja melkein niin vaivaloisella äänellä, ettei luutnantti voinut jättää häntä likemmin tutkimatta; ja terävästi iskien silmänsä Lahjaan, lausui hän:

"Kentiesi on hän jo kihlattu — ehkä saan kunnian onnea toivottaa?"

"Minulleko?" sanoi pastori kovin säpsähtäen ja lisäsi sitte nöyryyttä ja itserakkautta sekoittaen: "Eipä totta toisen kerran olekaan semmoiset naimiskaupat apupappi-paran osaksi aiotut."

"Miks'ei? — Apulaisesta voi tulla rovasti, vieläpä aikaa voittain."

"Ei onnen osat yhdenlaiset!" sanoi Lahja runollisesti, otti sitte äkkiä tilkkulakkinsa käteensä, ojentaen toisen jäähyväiseksi ja sanoi aivan lyhyesti:

"Hyvästi, hyvästi! Minun täytyy välttämättömästi mennä tänne."

Ja tuskin ennätti luutnantti tarttua hänen käteensä, kun pappi jo riensi poikki kadun lähimpään huoneeseen.

"Tuopa oli lintunen!" sanoi Jalopeuransydän itsekseen, käyden edelleen. "Hän näytti olleen aivan hämillään tästä puheesta; — lieneekö hänellä kilpailioita siihen nähden?"

Pitkiin mietteisin kun ei ollut taipuvainen, jätti pian luutnanttimme tämän ajatuksen ja jatkoi kävelyänsä länteenpäin. Edeltäpäin ei hän ollut määrännyt kävelynsä päämäärää, vaan pian pisti hänen päähänsä mennä katsomaan niitä vanhoja linnoituksia, jotka jo tähän aikaan olivat melkoisesti rapistuneet. Siellä oli kuitenkin vielä nyt useita vallimajoja, monta enemmän tai vähemmän pimeätä käytävää, ja yhteen näistä lasi nuori sotilaamme. Elkäämme paheksiko häntä, että hän, vaikka nyt eli hiljaisimman rauhan ajassa, sai siellä ollessaan päänsä täyteen sotaisia ajatuksia; linnoituksen luonahan Napoleon Suurikin ensimmäisen kunniaseppeensä poimi — siis esimerkki, josta oli paljon opittavaa.

Kun luutnanttimme parhaallaan meni edelleen, ja päivän valo ei enää häntä seurannut, oli hän vähällä kaatua alaviereysein kiviin, vaan silloin kokosi hän taas "hajamieliset ajatuksensa" ja katsoi parhaaksi kääntyä takaisin sekä astua jälleen päivän kirkkaaseen valoon. Tultuansa nyt ruohoiselle tanhualle linnoitusvallin ulkopuolella, seisoi hän suureksi ihmeeksensä kasvot vastatusten maisteri Lahjan kanssa, joka puolestaan näytti siltä, kuin olisi hän nähnyt ilmestyksen henkien maailmasta.

"Herra — herra luutnantti!" änkytti hän; "tapasimmehan juuri vast'ikään toisemme Storsjörädilla — ja nyt ... — tapaamme taas täällä!"

"Niin, tämä näyttää todellakin vähän kummalliselta, erittäinkin kun maisterilla silloin näytti olevan jokin tärkeä asia toimitettavana."

"Aivan oikein huomattu. Minä etsin erästä henkilöä, mutta hän oli matkustanut pois, ja sentähden kävelin pilanpäiten tänne. Täällä on hiljaista ja rauhallista, jonka tähden ajattelin täällä hetkisen valmistaa huomista saarnaani."

"Onpa niinmuodoin joku yhtäläisyys maisterin ja minun käynnilläni tässä paikassa — minä tulin tänne mietiskelemään, kuinka linnoitukseen olisi hyökättävä, ja maisteri, kuinka ihmissydän olisi valloitettava."

"Hm!" sanoi pappismiehemme ja näytti olevan hämillään. "Kun asiaa oikein ajattelen, ei olekaan minulla aikaa täällä kauemmin viipyä — ja kas, kello on todellakin paljoa enemmän, kuin luulinkaan, ja rovestin renki odottaa jo varmaan minua hevosella."

Hän lausui nämä sanat, vedettyänsä äkkiä taskustaan ison hopea-kellon, John Wards'in tunnettua tekoa, kumarsi sitte pari kertaa, ikäänkun vakuutukseksi siihen, mitä oli sanonut, tarttui kiireesti luutnantin käteen ja riensi taas pois.

"Silmänräpäys, herra maisteri!" sanoi Jalopeuransydän, joka nyt tuskin saattoi olla nauruun purskahtamatta; mutta Lahja ei näyttänyt kuulevan hänen sanojansa, vaan jatkoi lisääntyvällä vauhdilla käyntiänsä, eli ehkä oikeammin sanoen juoksuansa. Pian tuo seikka kuitenkin selviää, miksi tämä hyvä maisteri toisen kerran vähään aikaan näin peräytyi. Hän ei nimittäin ennättänyt kolmeakymmentä askelta kohtauspaikalta, kun linnoitusvallin likimmäisellä kulmalla äkkiä näkyi kaksi nais-ihmistä, jotka ripein askelin tulivat häntä vastaan.

Luutnantti, joka tällä välin loitommalla seurasi maisterin menoa, kuuli toisen tulijoista vilkkaasti huutavan:

"Maisteri on ehkä odottanut meitä?"

Mitä maisteri siihen vastasi, sen lausui hän niin hiljaa, ettei sitä voinut kuulla; mutta pian kääntyivät teologimme takaisin ja tuli nyt niiden kahden naisen kanssa luutnanttia vastaan.

Kalle Jalopeuransydän olisi mielellään tahtonut soturina olla suuren kaimansa, Narvan voittajan vertainen, mutta käsitystään kauniista sukupuolesta ei hän voinut miltään puolin hyväksyä. Jos hän siis tapaa matkallansa jonkun lempeän, vilkassilmäisen, ruusu- ja liljaposkisen Evan tyttären, niin olisi hän pian ollut valmis menemään miekkasille hänen edestään, vaan huolehtiminen hänen ihanuudestaan — kas se olisi ollut hänelle mahdotonta.

Nyt teroitti hän huomionsa melkein yksinomaisesti siihen naiseen, joka kävi pappismiestä lähinnä. Tuota vaaleakähäräistä tukkaa, noita hienoja, kuuleita poskia, tuota ruusunpunaista suuta, yhtä viehättävät silloin kuin nytkin, tuota huulillansa leikittelevää hymyilyä, ja vihdoin noita kirkkaansinisiä silmiä, jotka niin tunnon-ilmasta kuvaavina kohtasivat hänen silmiänsä — eikö hän ollut ennen näitä kaikkia nähnyt — eikö tämä suloinen muoto ollut hänelle hyvin tuttu? Eikö tämä ollut rovasti Haborgin tytär Hanna, jonka hän tässä näki edessänsä?

Saattoiko todellakin tämä olla hän? Viimeksi näki hän hänen rippilasten joukossa pappilassa vielä puoliksi lapsena — hän oli silloin vaan viidentoista vanha; mutta kaksi vuotta oli sitte kulunut — nyt oli hän seitsemäntoista vanha. Kaksi vuotta tällä elämän ijällä tuottaa suuria muutoksia — tulija saattoi

kylläkin olla hän, koska hän niin tutusti ja melkein suosiollisesti kävi apulaisen rinnalla.

Nyt olivat he ainoasti muutaman askeleen päässä toisistaan. Luutnantti paljasti kohteliaasti päänsä, nuori neito tervehti niin ystävällisesti ja kauniisti vastaan ja ojensi hänelle kätensä, vähän punastuen. Hän oli todellakin neiti Hanna Kirkkopuun pappilasta, rovasti Haborgin ainoa tytär, ja pian syntyi vilkas sanavaihto, joka, miten huokeasti on arvattava, koski monia entisten aikojen muistoja. Mutta eipä nykyisyyttäkään unhotettu, ja Kalle Jalopeuransydän sai nyt tietää Hannalta, että hän jonkun aikaa jo oli oleskellut Jönköpingissä, saadaksensa lisäoppia soitannossa ja piirustuksessa, sekä että hän tänään oli sunnuntaiksi matkalla kotiinsa, jonka tähden maisteri Lahja oli tullut häntä noutamaan. Hän ja muassaan oleva nuori neito, eräs hänen sukulaisensa, olivat päättäneet linnoituksen luona tavata maisteria, joka lupasi näyttää heille sitä vanhaa sota-aikain jäännöstä, jota Hanna ei ollut ennen koskaan nähnyt. Sitte piti heidän matkustaa kotiinsa.

Lahja näytti tämän keskustelun kestäessä hämilliseltä ja tyrmeältä, ja vaihetti vaan muutamia yksitoikkoisia sanoja Hannan kumppanin kanssa, joka sill'aikaa enemmän katseli kaunista luutnanttia, kuin laihaa, oikullista apulaista.

2.

"Kirousta!" sanoi Jalopeuransydän, kun hän linnoitukselta palaten majapaikkaansa, kärsimättömänä meni odottamaan kyyditsiänsä — "minä koetin niin koreasti viihdyttää herrasväkeä tuolla linnoituksella, mutta pappi pelkäsi petosta ja muistutti sentähden lakkaamatta, kuinka välttämätöntä olisi lähteä pois kaupungista... No, samapa tuo! hän pyysi minua kuitenkin käymään isäänsä tervehtämässä, kun nyt olen kotona; senpä totisesti teenkin, vaikkapa huomispäivänä."

Tämä rohkea päätös näytti taas saattavan soturimme mieleen tasapainoa; sillä hän odotti nyt suuremmalla maltilla kyyditsiänsä tuloa. Kaikella on loppunsa tässä maailmassa, olkoon se iloa tahi surua, ja niin oli luutnantin odotuksenkin laita. Kyytimies tuli, matkustajan kapineet pantiin kiesiin, ja Jalopeuransydän tarttui ohjaksiin. Nyt mentiin semmoista vauhtia, että kyyditsiä joksikin karsain silmin alkoi katsoa milloin ajajaan, milloin hevosparikaansa, jonka tässä vastoin omaa ja isäntänsä tahtoa täytyi työskennellä matkustajan mieliksi.

Pieni pysäytys täytyi kuitenkin aivan vastoin tahtoa tehdä, ennenkun matkustaja oli ennättänyt Tuulisillan yli. Kadun toisella varrella seisoi pari vanhanpuolista herraa, ja toinen näistä, jykeä kuudenkymmenen vuotias sinisessä kiiltävillä napeilla varustetussa hännystakissaan, otti kohteliaasti päästänsä lakin, joka oli koristettu kultanauhalla, ja näytti mielivän lähestyä ajopeliä. Luutnantti ei millään muotoa saattanut olla hänen tervehdystään vastaamatta, ja kun hän nyt katsahti mieheen, huomasi hän hänessä hyvin tunnetun henkilön. Tervehtäjä oli, näet, Jalopeuransydämen isän entinen kirjuri siltä ajalta, jolloin tämä hovioikeuden virkamiehenä oli asunut Jönköpingissä, ja nyt, niinkuin asessori Jalopeuransydänkin, asui maalla samassa seurakunnassa, kuin entinen isäntänsäkin.

"Hyvää päivää, sihteeri Lundberg!" huusi luutnantti nyt pysäyttäen hevosensa. "Oletteko tavanneet äskettäin isääni?"

"Eilen viimeksi oli minulla kunnia tavata herra asessoria, ja hän jaksoi, Jumalan kiitos, silloin hyvin."

"Kiitoksia ilmoituksesta, herra sihteeri! Suokaa anteeksi, että minulla nyt on niin kiire; mutta kyllä me pian taas toisemme tapaamme."

Heti käskettiin hevonen taas liikkeesen, ja niin kiireesti, ettei sihteeri Lundberg ennättänyt lausua, mitä nähtävästi liikkui jo huulillaan.

Tuulimyllyn kohdalla, joka sinä aikana seisoj ja hosui ilmaa siivillänsä heti läntisen esikaupungin ulkopuolella, pelkäsi hevonen eikä tahtonut mielellään mennä myllyn ohitse. Tämä taas matkaansaattoi seisahduksen, joka vielä venyi siitä pitemmäksi, kun pari päihtynyttä talonpoikaa samassa tuli ajaen "Talavidin" kuuluisasta kapakasta, ja täyttä laukkaa ajoivat ohitse. Vihdoin tuli toki tämäkin este voitetuksi, ja kyytikoni-parka sai kaksinkerroin korvata viipymisen. Mutta kun matkustaja ei edes Karhuvuoren rinnettä noustessakaan mielinyt hiljentää ajoa, lausui kyyditsiä tyytymättömällä äänellä:

"Minä näen, että herra ajaa oikein kiireesti."

"Mitä tuhmuuksia lörpöttelet?" vastasi luutnantti aivan levollisesti.

"Etköhän sinä itse aja yhtä kiireesti kuin minäkin?"

Tämä syy lienee sattunut hyvin paikalleen, sillä ei mitään vastaväitteitä enää sen jälkeen kuulunut,

erittäinkin kun Jalopeuransydän nyt, ainakin niin kauan kun ylöspäin mentiin, lempeämmin kohteli vetäjäparkaa.

Kaunis on tämä seutu, tämä rantamaa Jönköpingistä Länsigötlannin rajaan: kukkuloita ja laaksoja alinomaan vaihetellen keskenänsä; sieviä maanseutuja, joissa suhisevat koivut ja tammet; ja kaiken tämän lisäksi leviää juhlallinen näkö-ala majesteettilliselle Vetterijärvelle. Nuori sotilaamme ei myöskään ollut tunteeton luonnon suloisuudelle; koko nuoruutensa lämpimyydellä nautti hän sitä, ja mielikuvitus loihti tässä esiin yhden tulevaisuuden tuulilinnan toisensa perään.

Kun hän nyt katsahti järvelle, jossa pari valkeaa purjetta hiljaa kulki edelleen kirkkaalla veden sinipinnalla, ja hän hetkeksi luovutti huomionsa siitä tiestä, jota hän vaelsi, herätti hänen äkkiä unelmistansa kyytimies, joka osoittaen eteenpäin tielle, lausui:

"Kas, tuolla on herrasväki ajanut vaununsa rikki!"

Kalle Jalopeuransydän käänsi nyt silmänsä sinnepäin, jonne kyytimies osoitti, ja näki jonkun matkan päässä herran ja rouvas-ihmisen seisovan avoimen vaunun vieressä lähellä pientä huonetta, joka pian huomattiin pajaksi.

"Mitäs, jos siellä olisi pappi ja se kaunis Hanna!" ajatteli luutnantti itsekseen, ja toivoi hartaasti, että niin olisi.

Tultiin tuota likemmäksi ja likemmäksi, ja viimein saavuttiin jo niin lähelle matkustajia, että, jos nämä olisivat kasvonsa näyttäneet olisi voitu nähdä, oliko se tuttua väkeä.

Matkustava herra oli pitkä, mustapukuinen mies, lakki päässä; hänen matkakumppaninsa oli vähäläntä rouvas-ihminen, harmaa kesäviitta päällä ja valkea olkihattu päässä. Nämä saattoivat aivan hyvin olla rovasti Haborgin tytär ja apulainen.

Nyt käänsihe neito tuliaan päin: se oli todellakin nuori Hanna. Muutamassa silmänräpäyksessä ennätti Jalopeuransydän sille paikalle, missä Hanna seisoi.

Tällä kertaa ei luutnantti arvellut matkaansa pysäyttäessä. Hän seisatti hevosen, ojensi ohjat kyytimiehelle ja hyppäsi kiesistään tielle.

"Onko herrasväkeä kohdannut joku onnettomuus?" kysyi hän vilkkaasti neiti Hannalta. "Eihän vaan liene kukaan loukannut itseänsä?"

"Ei toki, Jumalan kiitos!" vastasi maisteri, joka nyt oli tuliaan päin kääntynyt; "mutta toinen pyöräin akseli on taittunut, ja se on kyllä paha seikka."

"Ah, se oli oikein kiusallista!" virkkoi Hanna nyt. Isä ja äiti odottavat minua aikaisin kotiin, ja minulla olisi siellä vähän pieniä toimiakin tänä iltana, kun huomenna on isän syntymäpäivä."

"Tätä ei voi herrasväki saada laittautetuksi puoltatoista tuntia vähemmässä ajassa," sanoi nyt seppä, jota tähän asti ei huomattu, sillä hän oli polvillansa vaunun toisella puolella, oikein tarkoin tutkiaksensa, minkä vian se oli saanut.

"Eikö vähemmässä kuin puolessatoista tunnissa?"

Kalle Jalopeuransydän oli, miten sotilaalle kuuluu ja tulee, ratkaisevana hetkenä mielevä, ja osasi tässäkin neuvon keksiä.

"Jos neiti Hannalla ei ole mitään vastaan sanomista, niin tarjoon minä sijaa kiesissäni," sanoi hän. "Herra maisteri ei liene vastahakoinen jäämään tänne siksi, kunnes vaunu on korjattu."

"Ei — ei suinkaan!" vastasi tämä, ollen nähtävästi aivan hämillään; "mutta eihän kiesissä ole tilaakaan kuin kahdelle ... ja kyytimies..."

"Jääköön hänkin tänne ja ajakoon maisterin kanssa, kun vaunu on korjattu, taikka jos luulee viipyvänsä liian kauan, niin käyköön, koska hän, paitsi käyntipalkkaa, saa lukea itsellensä juomarahojakin."

Tätä ei tarvinnut sanoa kahdesti smålannilaiselle; kyytimies suostui heti käymään jalkaisin Kirkkopuun pappilaan, jonne hän tunsikin monta oikotietä, joita hän saattoi joutua perille yhtä pian kuin ajajatkin.

"Mitä sanoo nyt neiti Hanna itse?" kysyi luutnantti taas.

"Minä pelkään liian paljon vaivaavani teitä," vastasi Hanna, katsahtaen kierosti apulaiseen.

"Se tekee liian paljon matkan väärää luutnantille," lisäsi pappi, vetäen esiin nuuskarasiansa, ottaaksensa siitä hypynlisen rohkaistusta.[2]

"Ei mitään matkan väärää hernepellon kautta," oli luutnantti vähällä sanoa, mutta supisti sen sijaan vastauksensa ja sanoi: "ei tuo ole erittäin mitään; se on vaan puolentoista neljänneksen väärä ja sitä paitsi paljoa kauniimpi tie matkustaa."

Papintytär suostui pian esitykseen, apulainen näki, ettei hänen sopinut enää vastustaa, ja nuoren neidon uusi tuttava auttoi häntä kiesiin, jolloin Lahja aivan keheästi oli valmis kiesin peitenahkaa kiini panemaan, luonnollisesti vaan sitä varten, että Jalopeuransydämellä olisi niin vähän vaivaa kuin mahdollista. Sitte ajoi nuori pari kiireesti pois.

Kalle Jalopeuransydän oli kaunis mies; hänellä olivat mustat, kähäräiset hiukset, vilkkaat, mustantummat silmät, terveyden kuva kasvoilla ja miehekäs näkö hänen kasvopiirteissään, jotka vielä saivat vakavamman luonteen joksikin muhkeasta poskiparrasta. Hän oli muutoin iloisa sielu, jonka mieleen ei koskaan johtunut, niinkuin Goetes Werterin, vetäytyä perunapuun alle itkemään tytön tähden, vaan ei hän kuitenkaan ollut välinpitämätön Evan kauniista tyttäristä, ja hänellä oli yhtä elävästi ja lämpimästi tunteellinen sydän, kuin suinkin rakastettavimmalla nuorukaisella.

Kaunis oli tämä yhdessä oleva pari — nuori tummakähäräinen mies ja verevä tyttö hänen vieressään. He olivat lapsena leikkineet yhdessä; heillä oli siis monta yhteistä muistoa, eikä mikään side huokeammin yhdistä kahta sydäntä toisiinsa. Aivan luonnollista niinmuodoin oli, että vilkas puhe tässä heti syntyi, ja vaikka tämä alussa näytti kohtaavan vähän vaikeuksia, erittäinkin kun oli kysymys vielä toistensa puhutteluarvonimistä, niin pian kuitenkin nuoruuden vilkkaus sen matkaansaatti, että puhuttelusanain "luutnantti" ja "mamseli" sijaan käytettiin ainoasti sanat "Kalle" ja "Hanna."

Tämän tapahtuessa oli Jalopeuransydän vähitellen hiljentänyt hevosen kulkua, ja tämä tuli myöskin välttämättömäksi, kun tultiin kauniin, vaan surullisesti kuuluisan Attarpin ohitse n.s. Bankerydin- eli Attarpin kankaalle, jossa hiekkainen tie teki mahdottomaksi kiireesti kulkemisen, ellei vaan tahdottu vetäjää tuiki pahoin kohdella.

Tässä synkässä havumetsässä oli aina hiljaisuus, ainoasti yksi ja toinen lintu silloin tällöin siellä visersi; eikä yhtään ihmis-asuntoa, yhtä vähän kuin ketään ihmis-olentoakaan huomanneet matkustajat puoleen tuntiin läheisyydessänsä.

"Tiedätkös, Kalle?" sanoi Hanna, muuttaen itseänsä tietämättänsä vähän lähemmäksi matkakumppaniensa, "minä olen pitänyt tätä metsää niin synkkänä, ja joka kerran kun kuljen tämän läpi, muistan aina Geijerin 'laulupoikaa,' kuinka hän juoksee puiden välillä ja huutaa: 'Hui, synkeää tään metsän syömmessä!'"

"Minä olen todella huomannut monta kertaa samaa, ja se onkin aivan luonnollista, kun en tiedä ketään, joka olisi selkeämmin kuvaillut metsävaellusta, kuin Geijer siinä laulussa."

"Ah, minä muistan, että Kalle ennen lauloi niin hyvin etenkin kansanlauluja, ja olisipa oikein hupaista nyt kuulla yhden niistä. Täällä ei varmaankaan ole ketään, joka siitä muistuttaisi."

"Onpa, matkatoverini," virkkoi Jalopeuransydän nauraen ja katsoen kauniisen naapuriinsa.

"Hyy, nyt on Kalle paha!" vastasi hän. "Minä en todellakaan muistuta mitään."

"No, sittepä laulan," säisti Kalle, ja hetkisen ajateltuansa, lauloi hän raikkaalla, kauniisti sointuvalla äänellä:

"Mä lähdin ulos illalla
Ja kävin kohden rantaa;
Tul' vastaan poika ihana;
Hän kättä mulle antaa:
Sä Lemmetär,
Miss' asuttais?
Miss' asuisimme yhdessä
Maan päällä, mi meit' kantaa?"

Tämän laulun loppusanat lauloi laulaja ehkä äänekkäämmästi, kuin tarpeellista olikaan, ja sitä laulaessaan käänsi hän päätänsä niin paljon Hannaan päin, että hän saattoi nähdä mielen kuvaemat hänen kasvoissansa. Keveä punastus lennähti siinä hänen poskillensa; *hän* ei tiennyt itse, mutta *Kallelle* sanoi suloinen aavistus, mitä se merkitsi.

Mutta ken laulaa, katselee kaunista tyttöä ja ajaa hevosta, sen on mahdoton yht'aikaa ajatella, kuinka

hän parhaiten ohjia käyttäisi. Sentähden kävi nytkin niin, että kun laulajamme oli toista värssyä alkamaisillaan, meni kiesin toinen pyörä kivelle, josta seurasi, että nuori papintytär putosi aivan ajajan syliin ja säikähdyksessään kiersi kätensä hänen ympärillensä. Nuori soturi oli nyt vähällä laskea tykkänään ohjakset käsistään ja lämpimästi vastata tuota odottamatonta syleilyä, mutta pidätti itsensä samassa, tempasi voimakkaasti ohjia ja saatti ajopelin siten jälleen oikealle pyöräraitullensa. Kun kaatumisen vaara oli näin poistettu, otti Hanna jälleen kätensä tavalliselle paikallensa, huutaen samassa:

"Jumalani, kuinka mä pelästyin!"

"Suo anteeksi, Hanna; minä katson nyt paremmin eteeni!" sanoi Jalopeuransydän, pysäytti hetkiseksi hevosesa, tarttui nuoren tytön käteen ja vei sen vilkkaasti huulillensa. Hanna veti tosin kätensä, mutta hyvin hiljaa — ja heti jatkettiin matkaa, aivan niinkuin ei olisi mitään tapahtunut.

3.

Luutnantti ja hänen matkatoverinsa olivat jo aikaa jättäneet jälkeensä Bankerydikankaan, kun tie vei heidät vanhan, punaiseksi maalatun kaksinkertaisen huoneuksen ohitse, joka oli niin lähellä maantietä, että välillä oli ainoasti muutamaa kynnärää leveä, peuranjuuri-aituuksella koristettu maakieleke, jonka äärimmäistä rajaa merkitsi mustaksi maalattu aita valkeine porttineen. Juuri tämän kohdalle tultuansa huomasivat he vanhahkon, tanakan nais-ihmisen, punaiselta pöhöttävillä kasvoilla; hän seiso i porstuan oven kynnyksellä ja alkoi tehdä syviä kumarruksia toisen toisensa perään, niin pian kun näki matkustajat. Näitä kumarruksia seurasivat niin omituiset kujeet, että niillä, joita tämä kohteliaisuuden todistus koski, oli suurin vaiva, mitä maailmassa voi olla, pidättää nauruansa.

"Mutta totta tosiaan olen minä tykkänään unhottanut tämän paikan nimen," sanoi Jalopeuransydän, kun he olivat ajaneet pihalle.

"Sen nimi on Puropuu," vastasi Hanna, "ja sitä omistaa nyt mamseli Svanbom. Se oli hän, joka seiso i ovella ja kumarteli, kun me ajoimme ohitse."

"Mamseli Svanbom ... hänestä en tiedä koskaan ennen kuulleen i puhuttavan."

"Ei, hän on tuskin vuotta vielä täällä asunut; hän sai periä talon eräältä etäiseltä sukulaiseltaan ja tulee pian naimiseen meidän kumpaisenkin vanhan tuttavän kanssa."

"Kenen kanssa, saanko kysyä?"

"Sihteeri Lundbergin kanssa."

"Vanhan sihteeri Lundbergin kanssa — no, tuopa on ivallista! Minä näin hänen kaupungissa juuri sieltä lähtiessäni, vaan en tullut puhuneeksi hänen kansansa."

"Hänellä on konttori Puropuussa, ja hän kirjoittaa sekä toimittaa kansakunnan kärjä-asioita, niinkuin hän ennenkin teki."

"No, sittepä saatetaan päästä hupaisiin häihin jonakuna päivänä."

"Jaa, hyvin hupaista on, että kaikki pitäjän herrasväki sinne kutsutaan."

"Hyvä! Minäkin koen viipyä kotona niin kauan kuin mahdollista; jos en itse saa pitää häitä, niin tahdon toki edes olla muiden häissä."

Tämmöisiä puhellen ja hyvin iloisalla mielellä jatkoivat nämä lapsuuden ystävät matkaansa ja tulivat hyvään aikaan Kirkkopuun pappilaan.

* * * * *

Me käännyimme nyt jälleen pastori Lahjaan, joka, niinkuin lukia muistanee, oli jäänyt maantielle, saadaksensa rovastin vaunut korjautetuksi.

Niin kauan kun poistuvat matkustajat olivat vielä silmänäöllä, seiso i maisteri liikkumatta paikallansa ja katso i ainoasti heidän peräänsä; mutta kun hän ei enää voinut keksiä vivahdustakaan ajopelistä eikä siinä istujoista, käänsi he hän äkkiä seppään päin ja kysyi melkein kiivaalla äänellä:

"Kuinka pian tulee vaunu korjatuksi?"

"Se viiptyy, niinkun sanoin, puolitoista tuntia," vastasi tämä.

"Puolitoista tuntia! niinkauan on minun mahdoton odottaa; minun saarnani on vielä kesken kirjoittamatta, ja minun täytyy lähteä täältä niin pian kuin mahdollista."

"Jos minulla olisi joku sovelias ajopeli kotona, voisi pastori aivan mielellään saada sen lainaksi, ja sitte saisin minäkin oikein tarkastaa rovestin vaunut, jotka ehkä tarvitsevat muutakin kuin tämän korjauksen."

"En minä niin suurta väliä pidä, kummoinen ajopelin ulkonäkö on, kun se vaan on siinä kunnossa, että koossa pysyy."

"Niin, sepä onkin tässä kysymys. Minulla on vanhat rattaat, joissa on hyvin kehnot pyörät, niin ettei ne ensinkään kelpaa kiireeseen ajoon. Tahtooko pastori itse tulla niitä katsomaan?"

Lahja oli tähän hyvin taipuvainen, ja he menivät yhdessä likellä olevaan vaunuliiteriin, jossa rattaita oli katsottava.

"Tässä on kahden-istuinkin, ja pyörät, luulen minä, eivät ole niinkään kehnot," sanoi maisteri, tarttuen toiseen ja ravistaen sitä.

"Ne näyttävät paremmilta, kuin todella ovat," muistutti seppä. "Kas tässä saa pastori nähdä, että toinen niistä on monesta paikasta katkennut, eikä edes itse pyörärautakaan ole paikallaan."

"Nojaa, kestäneehän tuo toki kotiini pappilaan?"

"Luulen kyllä, että se sen tekee, kun vaan pastori varoo, ettei aja kiveen."

"No, siitä ei ole mitään vaaraa; minä olen tottunut ajamaan, ja paitsi sitä on nyt iso, valosa päivä, niin että minä näen hyvin eteeni. Olkaa siis niin hyvä, että lainaatte rattaat; ne voipi lähettää takaisin maanantaina, kun vaunuja noudetaan."

Sanottu ja tehty. Muutaman minuutin perästä istui pappi sepän rattailta ja ajoi kärsimättömänä edelleen nuorten jälestä.

"He eivät voi vielä olla kaukana minun edelläni," sanoi hän itsekseen, "ja päälliseksi luutnanttipojalla ei liene kovinkaan kiirettä. Kun vaan pyörät nyt pitäisivät."

Hän antoi hevosen juosta vähän kiiruemmin, koettaaksensa kuinka paljon rattaat kestäisi, eikä voitu huomata, että kiireempi vauhti olisi vähintäkään vahingollisesti vaikuttanut siihen pyörään, jonka seppä oli niin kehnoksi sanonut.

"Seppä pelkää rattaitansa eikä tahtoisii niiden särkyvän, se on koko salaisuus," sanoi Lahja aivan tyytyväisenä keksinnöstään, ja antoi samalla hevosen mennä vielä kiireemmin edelleen. Kaikki näytti onnelliselta ja hyvältä, ja kun hän nyt ei enää luullut tarvitsevänsä pitää niin tarkkaa huolta ajopelistänsä, alkoi hän sen sijaan innokkaasti tutkia edeltäjänsä, katsoi ja kuunteli niin tarkkaan kun taisi, istuen tätä tehden kaula eteenpäin kurotettuna ja pää väärällänsä, jotta toinen korva oli vähän enemmän eteenpäin kuin toinen. Hän luuli täten huokeammin voivansa huomata jokaisen äänen ja oli jo todellakin kuuleviansa kaukaisen, ikäänkun etenevän ajopelin ratinan.

"Hiljaa, nyt minä näen heidät!" huusi hän vihdoon riemuiten, kun hän kaukana näki liikkuvan esineen vilahtelevan edessään puiden välissä.

Hän näki todellakin oikein; luutnantin kiersi alkoi tulla näkyviin, ja ajajan sekä hänen neitonsa saattoi pian yhä selvemmin huomata.

"Minun on nyt lähestyminen heitä aivan huomaamatta," mietti maisteri; "onneksi ei kuulu ajanta kauas tällä hiekkaisella tiellä, ja sepä onkin juuri hupaista nähdä, kuinka he käyttävät itseänsä. Katso, noin verkalleen hän ajaa!... Totta tosiaan luulen, että hän laulaakin ... virttä se ei varmaankaan ole, siitä saa olla vakuutettu ... se on kansanlaulua... Kas, nyt ajoi hän kivelte, jotta kiersi oli vähällä kaatua. Katsos, nyt seisottaa hän... Nyt puristaa hän hänen kättänsä!"

Tämä oli enemmän kuin pappi taisi sietää, ja heti sai hevonen niin oivallisen ruoskan-iskun, että se lymysi sivulle ja tempasi rattaat raitustaan, missä ne olivat olleet. Kärryt törmäsivät siinä lähellä olevaan kiveen, ja — rats! räiskähti nyt pyörä rikki ja rattaat ja hevonen kaatuivat; mutta maisterimme olisi tässä saattanut helposti loukata kätensä tahi jalkansa, ellei hän olisi onneksi ajoissa huomannut vaaraa ja hypännyt rattailta alas. Hänen ensimmäinen työnsä oli päästää hevonen irti, jotta tämä olisi pääsnyt jaloilleensa, ja kun se suurella vaivalla toimeen saatiin, katsahti hän eteenpäin tielle nähdäksensä, ettei luutnantti ehkä olisi huomannut hänen onnettomuuttaan ja nyt tulisi häntä

auttamaan.

Mutta ei, se oli jo liian myöhään! Kiesi oli jo kadonnut tien käänteeseen, jossa metsä vielä päälliseksi oli niin tiheä, että puiden välistä oli aivan mahdoton nähdä ajajia.

Lahja mietti hetkisen huutaaksensa matkustajia, mutta luopusi heti siitä, kun hän samassa havaitsi, että hänen pulansa vähintäänkin luutnantissa herättäisi pikemmin pilkantekoa kuin sääliväisyyttä. Sitä paitsi toivoi hän, että joku hänen seurakuntalaisistansa tulisi pian samaa tietä, ja sen hän teki sitäkin enemmän, kun hän vähän ennen kaupungista lähtönsä oli nähnyt useita heistä vielä jäävän sinne.

Mutta odottaa sai hän. Siinä meni yksi tunti, siinä kului kaksi eikä vielä yhtään tuliaa näkynyt. Sill'aikaa oli hän silloin tällöin kävellyt monille suunnille metsässä, nähdäksensä, olisiko ehkä lähellä yhtään ihmis-asuntoa taikka jos joku ihminen siellä löytyisi, mutta kaikki turhaan. Hän ei voinut myöskään näitä tutkimuksiansa ulottaa erittäin etäälle, kun hän pelkäsi, että hevonen varastettaisiin; ja näin vaeltaissaan levotonna edestakaisin näki hän auringon laskeuvan alas taivahan rantaan.

Nyt tuli viimeinkin eräs pitäjäläinen ajaen, ja kun tämä huomasi maisterin onnettomuuden, raapasi hän miettiväisenä korvallistaan, terävästi tarkastellen rikkounutta pyörää, jonka hän pian huomasi niin pahoin pilanomaksi, ettei sitä sepän avutta voisi korjata. Mutta nyt juolahti mieleensä ajatus: ei ollut kaukana tiestä talonpoikaistalo, jonne hän tiesi oikotien, ja sieltä voisi hän kyllä lainata rattaat tai vähintäänkin pyörän. Jos pastori vaan katsoisi hänen hevostansa, niin hän heti juoksisi sinne. Lahja kiitti luonnollisesti tarjouksesta, ja mies lönnkysi sitte tiehensä. Taaskin puolen tunnin odotus, vaan nyt pä tuli vihdoinkin apu. Lähellä olevan talon isäntä tuli itse maisterin seurakuntalaisen kanssa vetäen rattaita, joihin hän oli pannut irtaimen pyörän, joka huomattiin kohtalaisen soveliaaksi sepän ajopeliin. Tosin ontui se vähän, mutta kun se oli tarpeeksi luja, oli maisteri siihen tyytyväinen, maksoi talonpojalle kaksitoista killinkiä vaivastaan ja jatkoi taas matkaansa, järkevästi päättäen hyvin varovasti eteenpäin vaeltaa. Hämärä oli jo alkanut tulla, ja kun hän tuli pappilaan, oli niin pimeä, kun kesäyönä voi olla.

Juuri kun Lahja ajoi pihalle, näki hän kiesin tulevan pytingistä päin vastaansa ja kuuli huudettavan:

"Onko se maisteri, joka tulee nyt?"

"On, hän se on," vastasi Lahja vähän äreästi, kun hän puhujassa tunsu luutnantti Jalopeuransydämen.

"Hyvää yötä sitte herra maisteri, ja kiitoksia hupaisesta yhdessä olostä tänään!"

"Mamselin kanssa, niin!" ajatteli apulainen vaan lisäsi kuultavasti:

"Hyvää yötä, herra luutnantti, onnellista matkaa!"

"Niin kauas kun pippuria kasvaa!" ajatteli luutnantti, ajaen hevoisen ulos pappilan portista.

4.

Oli sunnuntai. Kirkkopuuhun oli kokounut paljon väkeä jo aikaa ennen jumalanpalveluksen alkua, ja siellä nähtiin seurustelevampain isäntäin seisovan, keskustellen hajoitetuissa parvissa, kun kainommat seisivat liikkumattomina ja äänettöminä kuin kuvapatsaat, asettuneina riviin pitkin kirkkotarhan kiviaitaa. Näillä viimeksi mainituilla ei ollut juuri huonoin paikka, varsinkaan niillä, jotka olivat aidan ulkopuolella ison tien vieressä. He saattoivat esteettömästi arvostella tulevia kirkkovieraita, joissa jumalanpalveluksen lähestyessä useita säätyhenkilöitäkin tuli nähtäville.

Siinä tuli Ekeviikin asessori rouvanensa ja poikanensa, joka oli sama nuori luutnantti, mihin lusia jo on tutustunut; tuossa tuli hyväntahtoinen, jyrävä "vaanjunkkari," jolla oli puustelli pitäjässä. Nyt tuli sihteeri Lundberg keltaisessa kiesissään, nyökkäillen tutusti niille asianajattajille, joita hän tässä näki; mutta viimeksi tuli suuressa retelissään nimismies vaimoneen, poikineen ja tyttärineen, kaikki niin käytännöllisesti vaunuun pakatut, että he, vaikka heitä oli niin paljon, siellä kuitenkin oli sijaa. Tämän vaunun edelläjuoksijana oli harrikarvainen koira, nimismiehen uskollinen seuraaja tärkeimmissä toimituksissa ja kaikkein niiden pelko ja kauhistus, joilla oli asiaa "komisariukselle." Fylaks näytti, ja vielä vieraalla maalla, tänään ylimyshenkensä siten, että kirkkopihan luokse tultuansa syöksi esiin ja aivan epäkohteliaasti haukkui muutamia isäntiä, joita tunsu ja joita ennen kotonansa oli huvittanut säärtä puremalla. Sen perässä tuli itse nimismies vähän kohteliaampana kuin Fylaks, mutta kuitenkin varsin vakaisena, vieläpä tyrmeänäkin, kuiskaten siellä ja täällä yhdelle tai toiselle "syntiselle" velaksi jääneistä ulosteoista, maksamattomista avisionihuudoista tahi sakoista y.m.s. Kuitenkin koki hän välistä näkyä niin hyväntahtoiselta kuin mahdollista joka kerta kun näki ukko Lundbergin, jossa hänellä oli ankara kilpailia, ja joka vielä päälliseksi oli hyvässä suosiossa isäntä-ukkojen kanssa sekä kävi nyt ympärinsä heille kättä paiskellen.

Nyt tuli rovasti rouvansa ja tyttärensä kanssa, käyden pappilasta, joka oli aivan lähellä kirkkotarhaa, ja heti tunkeusi kansaa tiheämmin sen tien viereen, jota rovastin perheen oli käyminen. Rovasti Haborg, pieni, suora ja hieno, järkevääkasvoinen ja hyvin vilkas-liikenteinen mies, tervehti ystävällisesti, oikeinpa kohteliaasti kaikkia, ja samoin teki hänen rouvasväkensäkin. Rovastinna antoi yhdelle ja toiselle emännälle kättä, ja nuori Hanna tervehti samoin entisiä lukutovereitansa, joita hän tapasi.

"Kuinka hän on kaunis!" kuiskutti kansa siellä ja täällä toisillensa.

"Kuinka hän on kaunis!" ajatteli myös luutnantti Jalopeuransydän, kun hän vanhempinensa seisoi katsellen sinnepäin, josta Haborgin perhe lähestyi.

Pian oli ilo saada tervehtää toisiansa; ja samassa sai rovasti tilaisuuden kutsua asessorin perheen päivälliselle pappilaan. Muistutettakoon tässä, että hän kutsui joka sunnuntai kaikki pitäjän säätyhenkilöt, jotka kirkossa tapasi, pöytänsä; sillä tämän pappismiehen monen muun ansion lisäksi oli luettava sekin, että hän käytti vierasvaraisuutta niin paljon kuin varat myönsivät — ja todellakin se ei ollutkaan vähäistä.

Jos joku haluaa nähdä omituista kirkkoa, niin saa hän sen nähdä Kirkkopuussa; ja astuessa tuohon vanhaan puurakennukseen, joka oli erittäin tilava, oli varsin vaikea uskoa tulleen yhteiselle jumalanpalvelukselle pyhitettyyn paikkaan. Se näytti pikemmin teaterisalongille. Kaksi parvea, ihan kuin teateriparvet, kävi päälletysten ympäri kirkon lähelle alttaria, jonka päällä oli neljä pienempää parvea, joilta nähtiin alas kirkkoon aivan kuin teaterin esiloukoista. Näiden kaikkien parvien takana oli, juuri kuin teaterihuoneessa, pitkiä käytäviä.

Saarnaajan sanoja selittävinä kuvina oli nähtävänä öljymaalauksia, jotka koristivat koko kattoa, ja jotka esittivät kuvauksia ei ainoastaan ihmiselämästä, vaan taivaasta ja helvetistäkin.

Viimeksi mainittuja ei kuitenkaan tarvinnut milloinkaan käyttää se sananpalvelia, joka tänään oli astunut seurakunnan hartautta herättämään; sillä rovasti Haborgilla oli paljoa syvempi kuvitus, kuin tavallisesti kirjallinen, ja semmoinen mielenhurskaus, joka oli enempi kuollutta puustavillista tietoa. Kalle Jalopeuransydän, joka istui isänsä kanssa eräällä pienemmällä kuorissa olevalla parvella, kuulteli myös hänelle harvinaisella tarkkuudella päivän saarnaa, vaikka kuitenkin oli tunnustaminen, että hän aina välistä loi silmäyksensä saarnastuolista eräasen kirkon lattialla olevaan etupenkkiin, jossa rovastin rouva kukoistavan tyttärensä kanssa istui. Nuori Hanna oli siellä, semmosen lapsellisen hartauden kuvaus puhtaissa kasvopiirteissään, että se olisi herättänyt kenessä hyvänsä vilkkainta myötätunteisuutta.

Kerran tapasivat heidän silmäyksensä toisiansa, nimittäin silloin, kun saarnamies sydämmellisimmällä lämpimyydellä lausui ne kauniit sanat rakkaudesta, jotka ovat koko Johanneksen evankeliumin kukoistuksena. Mutta eipä ainoastaan katsehet silloin toisiansa tavannut, vaan myöskin heidän sielunsa siinä yhdistyivät puhtaaseen, syvään tunteeseen, jonka sisällön saattaisi lausua sanoilla: "Niin tahtoisin minäkin rakastaa ja olla rakastettu!" Tämä silmänräpäys oli heidän tietämätön kihlauksensa.

Hetkisen kuluttua jumalanpalveluksen jälkeen olivat kaikki pappilaan kutsutut päivällisvieraat saapuneet sinne. Paitsi Jalopeuransydämen perhettä, nähtiin siellä myös "vaanjunkkari" ja sihteeri Lundberg, sekä "komisarius" rouvansa, kahden poikansa ja viiden tyttärensä kanssa. Itse Fylaks oli myös seurassa, joka huomattiin sen usein uudistavista raaputuksista porstuan ovelle, jotka vasta silloin taukosivat, kun eräs armelias piika kutsui sen kyökkiin ruokaa saamaan.

Herrasväen kesken nousi vilkas puhe pöydässä, ja ne, jotka tässä ensisijassa puhetta johtivat, olivat "komisarius" ja vaanjunkkari.

Edellinen puhui viimeisistä ulosmittauksistaan semmoisella innostuksella, joka näytti osoittavan, että hän piti näitä toimituksiansa ei ainoastaan soveliaana, vaan milt'ei enemmän siveellisenä vaikutuksena, jota hän todellisella hartaudella harjoitti.

Vaanjunkkari puuttui puheeseen niin usein kun sai sanavuoron, joka ei ollutkaan juuri helppo asia, varsinkaan sitte kun oli saanut puolikkaan — ja haasteli "urostöistään" ja "seikkailuksistaan," joilla hän ei ensinkään tarkoittanut sotaisia sankaritekoja eikä selkkauksia, vaan yksistään semmoisia yrityksiä, kuin esim. metsäretkiä, purjehduksia y.m.s.

Sihteeri Lundberg oli alussa perin harvapuheinen ja oli tähdännyt tarkkuutensa enimmäten lasiin ja lautasiin, joiden sisältöä hän "tunteellisuuksella ja varmuudella" ahmi.

Rovasti, joka enimmäten seurusteli asessorin ja hänen poikansa kanssa, oli sen ohessa kuitenkin utterin isäntä, ja kehoitti milloin yhtä, mihin toista käyttämään hyväksensä, mitä siinä tilaisuudessa oli tarjona.

Mutta maisteri Lahjan olivat kotvaseksi kokonaan kietoneet nuo nimismiehen viisi tytärtä, jotka kaikki olivat rivakoita kauniita neitoja punaruskeine hiuksineen ja hienoine, kauniine hiviöineen sekä perin vilkkaine, milt'ei tunnokkaine silmineen. Vanhin näistä, neljäntoista-vuotias Katri, joka vielä piti itseänsä muita kaikkia parhaimpana, oli sen lisäksi myös vapaapuheisin, ja näytti itse saattavansa kosioita miestä, jos niin mieleensä juolahtaisi. Sanottiinpa myöskin, että hän oli antanut pastori Lahjalle vissiä pieniä viittauksia sinne päin, ja varmaa on, että hän, missä vaan toisensa tapasivat, aina ymmärsi ryhtyä keskusteluun hänen kansansa. Hyvä apulainen, joka omi jonkun määrän itserakkautta, vastaanotti tämän kunnioituksen, jos sitä siksi voimme nimittää, suosiolla, vaan varoi kuitenkin tarkoin itseänsä virkkamasta mitään semmoista, joka olisi voinut antaa aihetta nuorelle mamselille mihinkään todellisempiin toivoihin. Hän piti tosin hänestä hyvin paljon, ja tiesi myöskin, että tämä tulisi saamaan mukaansa useita tuhansia pesästä; mutta hän piti vieläkin enemmän rovastin tyttärestä, osiksi siitä syystä, että hän oli paljoa kauniimpi, ja osiksi että naimiskauppa hänen kansansa enemmän miellyttäisi hänen turhamaisuuttansa ja saattaisi valmistaa hänelle paremman näköalan papillisella tiellä.

Tänään oli mamseli Katrilla aivan uusi keskusteluaie käsiteltävänä, ja sepä oli juuri luutnantti Jalopeuransydän. Hänestä kysyi hän, missä hän oli ollut viimeisinä vuosina, aikoiko hän nyt jäädä pitäjään, oliko hän luutnantti, vaiko vaan alaluutnantti, oliko hän kihlattu tai ei y.m. y.m, johon kaikkeen maisteri vastasi aivan kuivasti ja haluttomasti aina mitä tiesi. Nimismiehen molemmat pojat seisovivat sill'aikaa suu avarasti ammollaan, töllistellen luutnanttia.

Mutta nyt tulivat rovastin rouva ja Hanna, joilla kirkosta tultua oli ollut valmistelevia toimia kyökin puolella, ja nyt istuttiin pöytään. Rovastilla oli hyvää madeira-viiniä tarjottavana, ja ensimmäistä lasia tyhjennettäessä toivotti hän vieraitansa tervetulleiksi. Mutta toista juodessa esitti asessori Jalopeuransydän maljan isännälle, joka tänään täytti seitsemänkuudetta vuotensa. Näin kului atria parhaimmassa sopusoinnussa, ja komisarius, vaanjunkkari sekä sihteeri Lundberg eivät suinkaan olleet vähemmän tyytyväiset.

Päivällisten jälkeen saatettiin naiset pieniin asuntohuoneisiin, jolloin nimismiehen Katri, joka oli pöydässä istunut luutnantin vieressä, itse otti hänen käsivartensa, johon hän kävellessä tuttavimmasti nojauti.

Kaikkia vieraita pyydettiin myös viettämään iltaa pappilassa, ja sitä ei kukaan vastustanut. Edellinen osa jälkipuolipäivää vietettiin kävelemällä puutarhassa, jossa kahvea ja muita virvoituksia nautittiin; mutta kun aurinko alkoi kallistua laskumailleen, mentiin jälleen huoneisiin. Siellä seisoivat herroja varten pieni viehättävä pöytä, jolla oli punssia ja "toti-aineita."

Toimeen tuota nyt siis ryhdyttiin ja lasit täytettiin, jolloin tarkka katselia olisi huokeasti voinut huomata jonkunlaisen levottomuuden maisteri Lahjassa. Syy tähän hänelle joksikin harvinaiseen mielialaan sai kuitenkin pian selityksensä.

Kun maisteri näki, että kaikki olivat täyttäneet lasinsa ja naisten huoneeseen katsottuansa huomannut, että maustinviinitarjotin oli siellä kiertänyt ympäri, tarttui hän nähtävällä urhoollisuudella lasiinsa ja sanoi syvällä, omituisimmalla äänellä:

"Suvaitsevatko herrat seurata minua naisten luokse? Minulla on pieni malja esitettävänä."

Luonnollisesti seurattiin tätä pyyntöä sangen halullisesti, ja nyt retkeiltiin lasit kädessä lähimpään huoneeseen, jossa maisteri povitaskustansa otti esiin paperin, yskäsi ja pyysi kotvaseksi läsnäolijain huomiota puoleensa. Ja kun tietysti tätä ei kukaan vastustanut, luki Lahja nyt teeskennellyllä äänellä seuraavat värstyt:

"Seitsemänkuudett' täyttävi
Nyt rovasti,
Ja siksi me nyt riemussamme
Myös maljan hälle kallistamme.

Tiens' onpi ollut ihmeinen,
Tie avujen,
Ain' ollen muille esikuva.
Ken tohtii häntä halveksua?

Hän, hyvä paimen, lampaitaan
Käy kaitsemaan,
Ja jos ne seuraa neuvojansa,
Niin välttävät he vaarojansa.

Ja joskin susi toisinaan
Saa jonkunkaan, —

Kun paimen huutaa äänellänsä,
Pois susi juoksee häpeissänsä.

(Tämän värsyn lopussa vilkaisi maisteri karsaasti vasemmalle, jossa luutnantti seiso).

Siis terve! Paljon surua
Sä jalona
Oot nähnyt. Aina puuttuvilla
On leipäs ollut saapuvilla.

Ja vieraat täyttää huoneitas
Sun pidoissas.
Ja kaikki luokses saapuvaiset
Ne poimii kukat kaunokaiset.

(Tässä vilkaisi laulaja oikealle, jossa neiti Hanna oli).

Nyt sulle kehno lauluni
Jo loppuvi.
Sä vasta tullos vanhoillasi
Sun rauhalliseen hautahasi!"

Mitä tämän kunnioituksen esine itse ajatteli maisterin runosta, jätämme sanomatta, mutta kuuluvasti lausui hän kiitöksensä siitä. Sitte hajosivat vieraat taas eri paikkoihinsa, jolloin kuitenkin asessori ja hänen poikansa sekä päivän runoilia jäivät edelleen naisten luokse. Komisarius, vaanjunnkari ja sihteeri, jotka kaikki olivat totiuksia palasivat jälleen siihen huoneeseen, josta olivat lähteneet.

"Onpa tuo maisteri aika veitikka värsyjä sepittämään," sanoi komisarius, "tuskinpa olisin sitä hänestä uskonut."

"Niin, onhan hän oppinut mies," arveli vaanjunnkari; "mutta olenpa minäkin aikoinani värsyjä sepitellyt. Ohoo, minä olen ollut monessa 'seikkailussa,' uskonette, herrat!"

"Sitä en minä ainakaan pidä uskomattomana asiana," virkkoi sihteeri Lundberg vähän närkästyen, "olethan, veljyeni, soturi, ja sellaisilla aina otaksumme olevan seikkailuksista rikkaan elämän. Mutta kuinkas sen runouden laita oli?"

"Niin," vastasi vaanjunnkari, jolla oli yhtä hidas käsitysvoima kuin puhekykykin ja sentähden ei ymmärtänyt sihteerin pistopuhetta, "se oli silloin, kun minä menin Helsingöhön vuosi takaperin. Sehän oli matka, uskonette, herrat! Voi, varjele minua, semmoinen aalto kuin Vetterillä kävi sinä päivänä! — Se oli aivan tyyni..."

"Hi, hi, hi," nauroi ukko Lundberg, joka nyt oli ottanut kaksi kunnan kulahusta totiansa, "olipa se aivan tyyni silloin, kun siellä niin korkeat aallot kävi; sepä oli tosiaankin hauskaa!"

"Ei, lempo soikoon, elä keskeytä minua!" tokaisi jälleen vaanjunnkari, "minä tarkin, että kotoa lähteissämme oli aivan tyyni; mutta ennenkun olimme ennättäneet puolta neljännestä järvellä, kävi siellä laineet niin korkeat — jaa, niinkuin jahtimme masto, ja ehkä vielä joskus korkeammatkin."

"Ohoh, se ei koskaan voi olla mahdollista!" virkkoi komisarius; "semmoisia laineita en ole koskaan nähnyt Vetterille."

"Vai niin, luuleeko herrat, että minä seison tässä valehtelemassa?" sanoi kertoja hieman närkästyen. "Jos niin on laita, niin en virka enää sanaakaan."

"Ohoh, jatka juttua vaan," kehoitti sihteeri, "ei kukaan epäile, mitä rakas veli tässä sanoo, ja onhan meillä hyvää aikaa kuulla."

Ja nyt palasi vaanjunnkari jälleen kertomuksensa uralle:

"Niinkuin sanoin, herrani, kävi silloin tavattoman korkeat laineet, jotta pari alaupseeria Jönköpingistä, jotka myös olivat kanssamme tahtoivat heti kääntyä takaisin. Mutta minä sanoin silloin: 'Ei, kiitoksia poikani, tällaisissa seikoissa olen minä ennenkin ollut.' Ja niin risteilimme me yhä edelleen, emmekä toisinaan nähneet muuta kuin taivaan ja maan — taivaan ja veden, tahdoin sanoa."

"No, tokko milloinkaan pääsitte maalle?" kysyi sihteeri, maistaen lasistansa.

"Varmaan tulimme maalle, sehän oli selvä kun päivä, ja silloin valmistimme itsellemme iloisen hetken lämpimässä tuvassa; sillä olihan minulla pieni konttipulloni muassani, saatte tietää, herrat. Ja silloinpa minä kyhäsin pari värsyä — jaa todellakin, sen minä tein. Ja ne kuuluivat ihan näin:

"Ja nyt oomme kulkeneet myrskyjen päällä, — laa, laa, laa! — Hei myrskyjen päällä; Ja maistuvi pojille ryyppykin täällä — ai, ai, ai! — Ja hyvä oli, että satuin seurahan!

Siis maljanne pojat! Äsken pelästyitte — laa, laa, laa! — Äsken pelästyitte; Ja soturit siis jänön nahkaan pukeutte — ai, ai, ai! — Nahkaan pukeutte. Ja hyvä oli, että satuin seurahan!"

"Sehän oli oikein hauska laulu, se!" sanoi sihteeri Lundberg, tarttuen lasiinsa; "malja runoilialle!"

"Malja!" sanoi komisarius, kilistäen vaanjunkkarin kanssa. "No, mitäs hyvää tavaraa teillä olikaan konttipullossanne?"

"Se oli rommia — erittäin hyvää rommia; eipä ole semmoista rommia koko pitäjässä!"

"On kyllä, sitä on minulla kotona, sanon kehumatta; siihen saavat herrat luottaa," vakuutti komisarius.

"Sittepä se on kallistakin!" huomautti sihteeri Lundberg, joka tiesi nimismiehen liian ahneeksi, että hän itsellensä olisi kalliita tavaroita hankkinut.

"Ei, sitä en tahdo juuri kehua; mutta minä ostin sitä eräänä päivänä ryöstöhuutokaupassa."

"Vai niin, sillä lailla," sanoi sihteeri pilkallisesti. "Sitten käy kyllä hyvän tavarain pitäminen laatuun, kun niitä saadaan lahjaksi."

"Lahjaksiko? Ei tosiaan, lahjaksi en saanut. Rommi maksoi minulle kaksi riksiä kannu, niin totta kun tässä seison."

"Kaksi! — Hyh, sellaista en minä suinkaan joisi!"

Keskustelun keskeytti nyt isäntä, joka muiden herrain kanssa tuli naisten huoneesta, kilkahuttaaksensa totipöydässä istuvain vierasten kanssa ja katsoaksensa, oliko heillä sitä. Rovastin läsnäollessa ei kukaan tahtonut olla isoääninen eikä kovin vapaapuheinen, koska oli yleisesti tunnettu, että hän oli niin hienotunteinen, jotta se joskus meni aina teeskentelemiseen asti. Sentähden vaikenivat taistelevat totimiehet samassa kun hän huoneeseen astui.

Koska nyt kaikki olivat kokoontuneet, käytti sihteeri Lundberg tilaisuutta ja ilmoitti lyhyesti, että hän kolmen viikon perästä aikoi viettää häitänsä, joihin hän sitte juhlallisesti kutsui kaikkia läsnäolijoita kunnioitettavine perheineen.

Kaikki kiittivät ja lupasivat tulla.

"Hän on tuhma kun nai," kuiskasi vaanjunkkari komisariukselle; "siitä tulee vaan monta rettelöä!"

Huomattakoon, että vaanjunkkari oli itsekin nainut.

Mitään jankkaa ei enää tänä iltana sihteerille ja komisariukselle; sillä rovasti ja asessori ottivat viimeksi mainitun kanssansa pelaamaan kolmimiestä, jonka jälkeen sihteeri Lundberg ja vaanjunkkari istuivat rovastin lautapelipöytään, joka oli niin laitettu, että samassa saattoi sinne ottaa totilasinkin.

Luutnantti ja maisteri seurustelivat enimmiten naisten luona, jolloin nuori Jalopeuransydän illan kuluessa sai tilaisuuden vaihettaa yhden ja toisen tuttavallisen sanan Hannan kanssa, jossa kuitenkin olivat vastuksensa, koska sekä maisteri että neiti Katri, kumpikin tavallansa, melkein lakkaamatta vakoovin silmin seurasivat näiden lapsuuden ystäväin pienimpiäkin liikkeitä.

Näin kului syntymä päivä pappilassa, ja vasta myöhään illalla lähti kukin kotiinsa.

5.

Jo oli tullut se ihmeellinen päivä, jolloin sihteeri Lundberg oli avioliiton siteellä yhdistyvä mamseli Svanbomin kanssa Mäkipuussa. Moni piti tämän peräti kujeellisena naimisena, mutta se tapahtui siitä syystä, ettei näitä molempia asianomaisia lähemmin tarkastettu. Sihteeri oli yli kuudenkymmenen, mamseli noin neljänkymmenenviiden vuoden vanha — siis aivan parahultainen ijan eroitus. Sihteeri otti mielellään lasin, mutta morsian vielä mieluisemmin; luonnollisesti sai hän olla varma siitä, että hän, miten eukko Noa, ei koskaan sanoisi: "Heitä humala pois!" Sihteeri oli säästäväinen, morsian ahne — se ennusti talouden pysyvyyttä. Sulhanen oli vihdoin joskus hieman äkkipikainen ja morsian samoin —

tämä tosin saattoi antaa aiheita niisanottuihin kotikäköihin; mutta kuinka voisivat ilman niitä nuo suloiset sovintohetket tulla puheeksikaan? Siinä kyllin — he soveltuivat aivan oivallisesti toisilleen.

Kello kolme jälkeen puolenpäivän olivat vieraat käsketyt, ja vielä vähää ennen tätä aikaa näemme me sekä sihteerin että hänen tulevan morsiamensa kävelevän aivan levollisina ympärinsä ja toimiskelevän alakerran siinä huoneessa, jota sihteerin sanoi konttorikseen. Vihkimisen piti tapahtua sen viereisessä huoneessa, joka oli iso iloinen sali, johon mahtui koko joukko vieraita ja joka oli toisekseen vielä oivallinen tanssipaiikka. Luonnollisesti aiottiin tässä myöskin tanssia, ja tanssia niin, että "se oli juhllista," oli mamseli sanonut.

"Nyt minä vien viinit pieneen viheriään kammariin," sanoi morsian.
"Mitäs olet maksanut tästä renskasta?"

"Kolmekymmentäkuusi killinkiä, lapseni!"

"Kolmekymmentäkuusi killinkiä! Oletkos vannon villissä, Olli — kolmekymmentäkuusi killinkiä! Jos olisit tinkinyt, niin olisit varmaan saanut kolmellakymmenellä, kentiesi kahdeksallakolmattakin."

"Sitä en usko, ja kaikissa tapauksissa sitä ei enään voi auttaa."

"No, entäs tämä portviini sitte, mitäs tämä maksaa?"

"Yhden ja kaksitoista, jos vielä senkin tahdot tietää — se on huokea hinta."

"Ja sinä sanot sitä huokeaksi hinnaksi — yksi ja kaksitoista! Ei, se on kaukana huokeasta; sillä onhan portviiniä, ja erittäin hyvää portviiniä sentään, kolmenkymmenenkuuden killingin maksavaa — sen tiedän varmaan."

"Mutta onpa myöskin portviiniä, joka maksaa kolme riksiä puteli ja vielä enemmänkin, voin sinulle kertoa."

"Sinä kentiesi kadut, ettet semmoista ottanut, mutta minä sanon sinulle, minä, että kolmenkymmenenkuuden killingin olisi ollut kyllin hyvää niille, jotka tulevat tänään tänne."

"Etkös siis tiedä, että rovasti ja asessori ovat myös vierainamme — ne, joilla itsellään on aina hyviä tavaroita tarjottavana?"

"Niin, siitä on kentiesi sinulle ollut hyvää, vaan ei koskaan minulle."

"Se on kyllä mahdollista tähän asti, mutta tästälähin, ystäväni, tästälähin tulee siitä hyvää sinullekin."

Tämä näytti jälleen sovittaneen mamseli Saarlotan; sillä melkein kohta tuli hän portviiniputeli kädessä ikkunan luokse, missä hänen "ukkonsa" seisoivat katsellen tielle, tarttui hänen päähänsä molemmin käsin kiini ja käänsi sitä äkkiä sivulle sekä antoi hänelle aivan armottomasti suutelon toisensa perään — lemmen vakuutus, jonka sihteerin vastaanotti melkein samanlaisella mieltymyksellä, jota lapsi näyttää, kun hyvä äiti parhaallaan pesee sen kasvoja.

"Minä seison tässä ja katson kaupunkiin päin," sanoi sihteerin jälleen irti päästyänsä; "peräti kummallista on, ettei räätäli tule tuomaan vaatteitani."

"No, kyllähän tulee, ukkoseni; oletthan varmuuden vuoksi kutsunut hänenkin häihin?"

"Olen, ja tottahan toki Herran nimessä hän tulee."

"Kello ei vielä ole yli yhdentoista ja vieraita odotamme vasta kello kolme, jos ne edes silloinkaan tulevat."

"No niin, se on tosi, ja saammehan olla levolliset. Mutta etkös sinä jo ala laittaa itseäsi valmiiksi? Sinulla on niin paljon semmoista toimitusta, josta en minä tarvitse huolehtia."

"Niin, hyvästi nyt, ukkoseni, minä menen heti ylös kotivaseksi."

Sitte riensi hän portviiniputelineen huoneesta, samoten rappuja yläkertaan.

"No, olipa tuo oikein hyvä, että hän meni," sanoi sihteerin, joka nyt lähti ikkunan luota, "minun pitää mennä tekemään punssia, ja olenpa yhtä tyytyväinen, kuin jos hän olisi kanssani — hän on vaan nenä pystyssä kaikessa."

Nyt tehtiin pian valkea; iso pannu laitettiin tilavalle tulisijalle, arrakkia, vettä ja sitruunia tuotiin esiin, ja niin alkoi sihteerin sääntöjen mukaan juoman valmistamiseen.

Ukko oli nyt ottanut nutun pois päältänsä ja näytti oikein hupaselta, kun hän paitahihassaan seiso i kuurullaan pannun ääressä, ammentaen isolla lusikalla ja tarkastellen tuota keltaista nestettä, yhtä visusti kuin kullan tekiä kerran katsoi kullan valmistuslaitostaan. Onnistuneen punssin saamiseksi on aivan välttämätöntä silloin tällöin maistaa tuota, ja sitä ei laiminlyönyt myöskään sihteeri. Tuon tuostakin otti hän lusikasta naukun, mutta milloin oli se liian paljon, milloin liika vähän imelää, milloin liian heikkoa, milloin liian väkevää, ja kaikkea tätä oli järjellisesti sovittaminen. Kuitenkaan ei tuo kunniamies laiminlyönyt aina välistä katsahtaa ulos tielle, josta räätäliä odotettiin. Mitä enemmän hän maisteli punssia, sitä lujemmaksi tuli hänen toivonsa, että mestari "Snitt" pian saapuisi näkyviin. Mutta tämä oli ainoasti ajaksi; sillä kun kello löi kaksi ja tuo kohtaloo ratkaiseva kolmas hetki joka silmänräpäys tuli yhä likemmäksi alkoi hänen luottamuksensa horjua ja muuttua vihdo i melkein epätoivoksi. Tämä tapahtui silloin, kun kello löi kolme neljännestä kolmatta.

"Kiusattu ja riivattu!" huusi hän nyt, heitti punssilusikan ja tarttui molemmin käsin tukkaansa. "Jos se hirtehinen nyt viimeisellä minuutilla tuleekin, niin en minä kuitenkaan enään ennätä pukeutua ennen vierasten tuloa. Hiljaa! Nyt ajaa joku ulkona — hän se toki lienee kuitenkin!"

Mutta sepä ei ollutkaan hän; siihen sijaan tuli pari vierasta. Onneksi eivät he sattuneet siihen huoneeseen, jossa hän oli; mutta varmuudeksi juoksi hän ovelle ja telkesi sen. Sitte riensi hän erään piirongin luokse ja alkoi lappaa sieltä ulos kaikkia tarpeellisia liinavaatteita.

Enenevällä tuskalla puki päällensä nyt sulhasparka kaikki, mitä tästä vaatteenlajista oli tarvis tilaisuudessa käyttää ja oli jo valmistautunut antamaan vihkiä itsensä helmatakilla, kun vihdoinkin tuo kauan toivottu räätäli tuli. Samaan aikaan tämän kanssa tulivat melkein kaikki muutkin häävieraat, ja niin ei auttanut muuta kuin kiiruhtaa. Keinonsa kokenut räätälimestari auttoi ystävänsä kuntoon, ja niin seiso i tämä pian välkkyvässä uudessa mustassa puvussa, valmiina menemään vierasten luokse. Ne olivat, paitsi kaikkia niitä henkilöitä, jotka jo tulimme pappilassa tuntemaan, (lukematta rovastin rouvaa, joka oli sairastunut), morsiamen molemmat veljet, kersantti ja kestikievari Svanbom, sekä muutamia kaukaisia sukulaisia — sulhasen puolelta ei niitä ollut ensinkään — ynnä kirkkoväärtti ja lautamies sekä useita vähemmän kuuluisia seurakunnan henkilöitä, jotka kuitenkin kaikki olivat joko ennen jo sihteerin asian ajattajina taikka jotka sitä halusivat, ja vihdo i kaupungista se niin toivottu räätälimestari, sekä se kauppias, jonka luona sihteeri Jönköpingissä teki kauppansa, ynnä tämän molemmat "puotiherrat," pari oikein akkelaa poikaa kärvennetyin hiuksin ja sileine sormikkaineen.

Kaikki olivat kokoontuneet hääsaliin — kaikki, paitsi morsian.

"Hän vaatettaa itseänsä hyvin vitkaan," kuiskasi joku seurassa.

"Näyttää, ettei hän ole tottunut morsiamena seisomaan," muistutti toinen puotilainen.

"Mutta eikö hän siis ole pian valmis?" kysyi vaanjunkkari, morsiamen vanhempi veli, kestikievarilta.

Vaanjunkkari oli oikeutettu sitä kysymään; sillä hänen piti tässä juhlatilassa olla morsiamen isänä.

"Ole hyvä ja kuulusta, eikö hän kohta tule!" lisäsi hän jotenkin kärsimättömästi; sillä hän näki, että itse sävyisä rovasti, jonka oli vihkimys toimitettava, silloin tällöin katsahti odottavin silmin salin oville.

Näin puhuteltu meni kuulustamaan, eikö hänen sisarensa jo pian tulisi odottavien näkyviin, ja erään piian johdolla kiersi hän ympäri huoneusta sekä tuli vihdo i siihen kammariin, jossa etsittävä oli. Mutta mimmoisessa tilassa löysi hän hänen siellä. Melkein tunnotonna; hän makasi nimittäin sohvalla syvään uneen vaipuneena — ja niin syvään, että täytyi kelpo lailla ravistaa häntä, ennenkun hän saatiin valveille. Kun tämä vihdo i onnistunut, kapsahti hän kiivaasti ylös kysyen, miksi hän ei saanut maata rauhassa; mutta veli sai hänen vihdo i niin paljon tointumaan, että hän alkoi ymmärtää, mistä kysymys oli.

"Katso tässä," sanoi veli, tuoden hänelle pesuvadin vettä täynnä, "pistä pääsi tuohon, niin pian jälleen virkistyt."

Mamseli Saarlotta noudatti tätä viisasta neuvoa; mutta kun hän näin vilvoitteli punakoita kasvojansa, huomasi herra Svanbom pöydällä tyhjän putelin.

Se oli sama portviini puteli, jonka morsian otti mukaansa, kun hän edellä puolen lähti konttorista huoneesensa.

Juonikas vaatetus oli vihdo i valmis, ja nyt seiso i morsian puettuna lyhythihaiseen mustaan silkkihameeseen kaareisella vyötäryställä, mutta niskasta valui ruunuun kiinitetty valkea huntu aina alas maahan niin että se hänen käydessään laahasi perässä.

Nyt tuli vaanjunkkari ja otti hänen kädestään kiini, ja niin mentiin alakertaan. Se kävi niin pian, että

rivakka soturi tuskin saattoi seurata, ja oli lähes lentää suin päin rappuja alas, koska morsian, sen mukaan kun hän itse sanoi, astui koko rappujen mitan kahdella askeleella.

"Viimeinkin alkaa päivä valeta," sanoi nimismies, puoli ääneen, kun päivän ruhtinatar vaanjunkkarin sivulla astui saliin.

Rovasti seisoi jo kirja kädessä ja sulhanen häntä lähellä. Ukko Lundberg näytti tänään oikein somalta, seisoen uudessa hienossa puvussaan, jota kaupungin suuri "mestari" ylpeydellä katseli, ja tuskin oli sulhasen mustissa hiuksissa ainoakaan harmaata karvaa. Niin, hän näytti oikein "naastilta," ja heti kun morsian hänen huomasi, irroitti hän itsensä taluttajansa kädestä ja syöksi, vilkaisematta oikealle taikka vasemmalle, tulevan puolisonsa luokse, kiersi kätensä hänen kaulaansa ja suuteli tulisesti häntä. Tämä ei kuitenkaan tapahtunut muuta kun kerran, vaikka hänellä oli hyvä halu siihen, sillä hänen vanhempi veljensä tarttui heti hänen käsivarteensa ja saatti hänen siten niin paljon tointumaan, että hän jätti uhrinsa ja sen sijaan kömpelösti tervehti kokoontuneita.

Nyt alettiin vihkimys. Kun kumpaisenkin naittilaan piti antaa lupauksensa, lausui tämän sulhanen hyvin matalalla äänellä, mutta kovaäänisempi sen sijaan oli morsian. Kun hän lausui sanat: "Minä Saarlotta Svanbom otan sinun Kalle Uolevi Lundberg'in minun aviopuolisokseni j.n.e." teki hän tämän niin pontevasti ja niin naurettavilla käsien liikunnoilla, että koko hääjoukko oli vähällä nauruun purskahtaa.

Ei ainoastaan hienotuuteista rovastia, vaan sulhastakin vaivasi suurimmasti tämän toimituksen kestäessä morsiamen käytös, ja sen loputtua kiiruhti sentähden viimeksi mainittu luopumaan hänestä, peläten sitä, että morsian vielä kerran tahtoisiko koko yleisön edessä rasittaa häntä helleyden vakuutuksillansa.

Siltä todellakin näytti, että hän aikoi niin tehdä; mutta kun hän näki siihen olevan esteitä, syöksi hän sen sijaan sulhasen luokse, tarttui hänen käsivarteensa ja huusi, kovasti temmaten häntä puoleensa:

"Nyt sinä olet minun, Lundberg."

Sulhanen otti vastaan tämän tunteen ilmauksen aivan tynnosti; mutta toivoi itseksensä, että hänen "osansa," vähintäkin tässä tilaisuudessa, olisi hänestä niin kaukana, kun pippuria kasvaa, koska hän selvästi huomasi, kuinka enin osa häävieraista seisoi ikkunain edessä ja salaa nauroivat morsiamelle.

Mutta nyt kannettiin virvoituksia ympäri vierasten rivejä.

Siellä ja täällä salissa muodostui nyt pieniä joukkoja aina sen mukaan, myötätunteisuus tahi arvelu veti toista toisensa luokse, ja siten syntyi siellä oikein vilkas sopusointu.

Rovasti jutteli hetkisen luutnantti Jalopeuransydämen kanssa Tukholmasta ja hänen olostansa siellä.

"Oletko jo kokonaan lopettanut oppimääräsi Mariebergissä, hyvä Kalle?" kysyi hän.

"Jaa, sen olen tehnyt, ja saatan nyt kertoa sedälle, että minä juuri eilispäivän postissa sain sen iloisen ilmoituksen, että ensiviikolla tulen jättämään alaluutnantin arvon, ja että pääsen syksyyn asti opetusupseeriksi Mariebergiin."

"Ohoo, sitäpä kelpaa kuulla — onnea, nuori ystäväni, se on minusta oikein iloista!" sanoi rovasti, taputtaen toivoisaa nuorukaista olkapäälle.

Vähän matkan päässä näistä seisoi nimismies, sekauneena ahkeraan keskusteluun erään arvokkaan talonpoikais-ukon kanssa. Siellä puhuttiin vuodentulosta, karjan hinnoista ja veroista y.m.s., mikä huvitti "rakasta isää," jonka suosion voittamisesta komisarius näytti pitävän tarkkaa huolta.

"Oikein hupaista on puhua niin viisaan miehen kanssa," sanoi hän ukolle; "minä soisin, että useammin tapaisimme toisiamme. Tule minun luokseni, jos isä Laurilla on jotakin toimittamista — minä en suinkaan ole kohtuuton vaatimuksissani."

Eräälle toiselle pitäjäläiselle, joka myöskin oli talonpoika, sanoi hän puolikuiskaten näin:

"Meidän kesken sanottu, luulen minä, että isä Niilo yhtä mielellään saattaisi ottaa minut apumieheksensä, kuin sihteerinkin. Hän on kyllä itsessään hyvä mies, mutta isä Niilo näkee nyt itse, mimmoisen vaimon hän on saanut, ja semmoinenhan vaan vääntää koko talon ylös-alaisin."

Sihtööri Lundberg istui sill'aikaa eräässä sohvan kulmassa morsiamensa luona, joka ei millään muotoa tahtonut laskea häntä pois luotansa; mutta kun hän nyt huomasi, kuinka nimismies kävi siellä

ympäri ja selvästi esitti itseänsä hänen omille "ukoillensa," tempasi hän vihdoin itsensä irti ja lähti itse etujansa valvomaan.

Morsian jätti myöskin heti paikkansa ja meni tyttöjen luoksi, jotka nyt olivat asettuneet salin toiselle puolelle, missä nuoret puotilaiset näkyivät hyvin ihastuttavilta, puhellen ilmoista ja tuulista, kahvin hinnoista ja tansseista, höyryalusten kulusta ja silkikankaista y.m., "joita ei niin tarkoin voi yksitellen luetella."

Kaksi seuran nuorta naista ei kuulunut tässä tilaisuudessa siihen joukkoon, ja nämät olivat nimismiehen Katri ja Hanna Haborg, joiden kanssa asessori Jalopeuransydän ja maisteri Lahja olivat puuttuneet puheeseen. Kumpaakin tyttöä näytti hyvin miellyttävän, mitä herrat heille sanoivat; kuitenkin nähtiin välistä, kuinka milloin yksi, milloin toinen heistä heitti silmäyksensä sinne, missä luutnantti seiso. Mutta nyt tuli morsian toisten tyttöjen luokse, ja kun hän ei luullut heidän olevan tarpeeksi iloisia, sanoi hän heille seuraavat kehoitussanat:

"Elkää surko, te tytöt! Tänään seison minä morsiamena, vaan kyllähän tulee kerran teidänkin vuoronne. — Mutta malttakaas vähän! kohta tulee soitantoa, ja silloin syntyy siitä toinen elämä."

Kotvasen kuluttua saapuivat todellakin luvatut soittoniekat, pari rivakkaa renkiä, joista toinen soitti viulua ja toinen puhalsi klarinettia.

Ja nyt syntyi todellakin toinen elämä. Sekä vanhat että nuoret valmistautuivat tanssiin; yksin vaanjunkkarikin, joka lukkarille, lautamiehelle ja kirkkoväärtille oli kertonut juuri useita urotöitensä, näytti siihen olevan hyvin halukas, vaikka olisi voinut luulla, että tanssi olisi rasittavaa niin perin jykevälle miehelle, kun hän oli.

Morsiamen seppelettä tanssittiin ja Katri sai sen. Sitte soitettiin valssia, ja silloin tuli vilkas elämä hääsälissa. Vaanjunkkari sulki morsiamen isällisesti syliinsä ja pyöri hänen kanssansa niin huikeasti, että permantopalkit hiljaa huokailivat heidän jalkainsa alla. Niinkun taivaankappale, muodosti hän soikean radan ja ohjasi tiensä säännöllisesti siihen suuntaan.

Alussa kävi tämä aivan muhkeasti — mutta kuka voi edeltäpäin laskea, mitä saattaa tapahtua? Samassa joukossa, missä pyörivät molemmat kaupungista tulleet puotilaiset, jotka tänään olivat ilmauneet, miten kaksi pyrstötähteä, maanpaikkakunnan taivaalle, ja ne tanssivat taiteellisemmin, mutta sivullisten silmissä vähemmän säännöllisesti — milloin eteenpäin, milloin takaperin, aina sen mukaan, miten soveltui ja he tyttöjensä Katrin ja erään hänen nuoremman sisarensa kanssa suostuivat. Sattuipa että nämä vilkkaasti liikkuvaiset olennot äkkiä tölmäsivät noita kömpelömpiä vaanjunkkaria ja morsianta, ja tölmäys oli niin ankara, että viimeksi mainittu pari tuli peräti pois radaltaan ja kaatui hermottomasti lattialle.

Tästä syntyi jonkunlainen häiriö, ja kun siihen syylliset tanssittajat anteeksi pyytämisen sijaan ainoasti nauroivat asialle, innostui vaanjunkkari ja selitti, että sellaiset "pippurikadetit," jotka eivät ole oppineet säädyllyisyyttä, saisivat pysyä kotonaan tiskin takana.

Nuoret puotilaiset, jotka tunsivat tämän koskevan heidän kunniaansa, alkoivat vastustella, mutta tämän keskeytti pian heidän isäntänsä, joka riensi paikalle ja kuiskasi heille, että he vaikenisivat. "Ettekö muista, että nämä ovat meidän kauppalankojamme?" oli vaikuttavin syy, mikä hänellä oli esiin tuoda. Kauppamies käytti myöskin tätä tilaisuutta, osoittaaksensa apulaisillensa, ettei he pyytäisi tanssiin ainoastaan mamseleita, vaan talon tyttäriäkin, ja että olisivat hyvin kohteliaita sekä heille että heidän äideillensä.

"Tuommoista 'seikkaa' totta tosiaan ei minulle ole koskaan tapahtunut," tuumasi vaanjunkkari, kun hän siinä seiso ja löi nenälinallaan tomua pois vaatteistansa.

Mutta hän ei ollut ainoa, joka sinä iltana sellaiseen seikkaan sattui; apulaisen piti myös kokea samaa.

Kun, näet, uutta valssia taas soitettiin, meni maisteri niin kiirein askelin, kuin hänen virka-arvonsa suinkin salli, sinne, missä nuori Hanna istui. Hän tahtoi pyytää häntä tanssiin ja kumarsi sentähden oikein herramaisesti rovastin tytärtä, vaan ei vielä ennättänyt avata suutansa sanaakaan virkkaamaan, kun äkkiä kumea jyrähdys kuului loitolta.

"Ukkonen! ukkonenko nyt käy?" sammalsi Lahja, joka aina tavattomasti pelkäsi tätä luonnon ilmiötä.

"Jaa, sen uskon varmaan," vastasi Hanna.

Samassa lähestyi Kalle Jalopeuransydän, ja ennenkun pappi vielä ennätti enempää sanaakaan virkkaa, oli edellinen pyytänyt jo Hannan tanssiin. Heti sen jälkeen kiitivät lapsuuden ystävät huimassa valssin leikissä.

Kun soitto jälleen vaikenä, nähtiin pihalle kokoontuneen paljon väkeä, joka tahtoi nähdä morsianta. Tästä syystä temmattiin salin ovet seppo selälleen, ja joukko virtasi porstuaan, vieläpä osa hääsaliinkin. Tätä tilaisuutta käytti myöskin komisariuksen "Fylaks" hyväkseen ja tunkeusi sisälle, mutta huomattiin heti, ja sen oma isäntä itse ajoi hänen ulos.

Kun tämä tapahtui ja vieraat osiksi katselivat nimismiehen koiran ajoa, osiksi olivat huomionsa tähdänneet joukkoon ja morsiuspariin, hiipivät komisariuksen molemmat pojat huomaamatta ympärinsä ja joivat kaikista puoliksi tyhjennetyistä lasista, minkä kiireessä taisivat, jonka jälkeen he, tyytyväisinä siitä, että kukin kohdastaan olivat jotakin vaikuttaneet, jälleen sekautuivat joukkoon.

Hanna meni valssin loputtua eräisen pienempään huoneeseen virvoittamaan itseänsä limonaadilla ja oli siellä hetkisen aivan yksinään. Ei voi tarkasti päättää, josko nuori luutnantti tästä syystä tai pelkämästä sattumuksesta tuli sinne pistäyneeksi; päätös vaan oli se, että juuri kun Hanna oli istumaisillaan, seisoi iloinen soturipoika hänen vieressään. Keveä puna lensi siinä Hannan kasvoille, mutta, ollen teeskentelemätön, ei hän juosnut ovelle, kuten moni muu tyttö hänen sijassaan olisi tehnyt, vaan otti sen limonaadipaikan, minkä oli aikunut.

"Kiitoksia, Hanna, tästä valssista!" sanoi Kalle, istuutuen tuolille aivan lähelle Hannan istuinta. "En koskaan elämässäni ennen ole saanut semmoista valssia."

Hanna loi silmänsä alas ja punastui uudestaan.

"Muistaakos Hanna, kun me ajoimme Attarpin nummen ylitse muutama viikko sitte?"

"Sen muistan aivan hyvin," vastasi Hanna, ollen hiukan hämillään, kun hän samassa muisti, että Kalle mainitulla metsätiellä oli suudellut hänen kättänsä.

"Muistaako Hanna, että minä silloin lauloin vanhan, hyvin vanhan laulun?"

"Jaa, sitä en ole myöskään unhottanut."

"Nyt on minulla siihen sijaan aivan uusi laulu," jatkoi Kalle vetäen toisesta sormikkaastaan esiin pienen käännetyn paperin; "huvittaisiko Hannaa katsoa sitä?"

"Kiitoksia paljon!" vastasi hän, ottaen paperin hänen kädestään. Sitte aukaisi hän paperin ja luki seuraavan:

"Lapsuuden ystäväälle.

Sun selvään muistan lapsesta,
Kun päivän eilisen;
Kuin kevätpäivä puhdasta
Ol' hymys suloisen.
Siis sua muistan ijäti,
Sä kukka teilläni!

Jos joskus hetken himmeän
Sain — minuun katsoit vain
Ja annoit kätes lempeän,
Niin riemumielen sain.
Sinutta synkk' ol' mieleni,
Sä tähti teilläni.

Jos mihin tahdot, menen mä,
Kun mulle hymyilet;
Vaan pois jos luotain luovut sä,
Ja täällä viivy et,
Sua sielun' seuraa yhäti,
Sä enkel' teilläni!"

Kun Hanna lukemisensa lopetti, aukaisi hän kauniit silmänsä, jotka kohtasivat hänen lapsuuden ystävänsä silmät. Ei kumpikaan virkannut sanaakaan, mutta seuraavana silmänräpäyksenä oli hänen kätensä Kallen kädessä. Taas kului hetkinen, ja Kalle puristi tätä kättä lämpimästi käsiensä väliin.

"Hanna!" kuiskasi hän niin sydämellisesti, että se tähän nuoreen sydämeen vuodatti suloisen, vaan samalla levottomuutta herättävän tunteen, ja hengitystensä pidättäen kuulteli hän, mitä hän vielä sanoisi.

Vaan yhtään sanaa ei enää tällä kertaa virketty, sillä nyt juuri kuului salista lähenevät askeleet ja heti

sen jälkeen astui rovasti Haborg huoneeseen. Kun tämä näki nuorten niin tuttavasti yhdessä istuvan, seisautti hän perin kummastuneena ja katseli heitä kotvasen sanaakaan virkkaamatta, vaan hyvin vakaisella muodolla. Tämä ei tosin ollut niin aivan odottamatonta, että tällainen tutustuminen tapahtuisi, ja hänestä ei ollut ensinkään vastenmielistä, että hän tuon toivokkaan nuorukaisen saisi väyöksensä; mutta ollen visu huomasi hän, ettei juuri tämä tilaisuus ollut aivan sovelias kosimiseen; ja senpätähden hänen muotonsa tuli nyt tavallista vakaisemmaksi.

Kuitenkin pilvi hänen otsaltansa oli pian häviävä; sillä ennenkun hän vielä oli ennättänyt sanaakaan virkkaa, olivat nuoruuden ystävät, ikäänkuin salaisesta suostumuksesta, lähestyneet vanhusta ja yksinkertaisilla, suloisilla sanoilla selittäneet hänelle ne tunteet, mitkä heissä elivät. Kaksi sielua olivat löytäneet toisensa, kaksi rakastavaa olentoa olivat Jumalan edessä lukinneet rakkauden liiton, ja mitä Jumala on yhdistänyt, ei pidä ihmisen sitä eroittaman.

Ja sentähden antoi kunnioitettu sielunholhooja heille nyt isällisen siunauksensa, vaan liitti siihen kuitenkin sanat: "Te olette nyt kihlatut, lapseni; mutta olkoon tämä kuitenkin toistaiseksi vaan meidän kesken."

Yötä kului. Ukkonen oli lisääntynyt kiivaasti, ja salama salaman perään lävisti pimeyttä, vaan kuitenkaan ei ollut rajuilma vielä ennättänyt Mäkipuuhun, ja epätietoista oli, tokko se sitä suuntaa kulkisikaan. Vihdoin tuli puhe kotiin lähdestä, ja häävieraat alkoivat tässä isäntäväkeä hyvästijätellä. Mutta kas, olipa yksi, joka ei siitä tahtonut kuulla ensinkään puhuttavan.

"Ei yksikään saa mennä kotiinsa tänä iltana," mietti sihteeri, ja morsian yhdistyi siihen.

"Täällä on tilaa kaikille," toisti Lundberg, "ja aamulla syömme pienen eineen yhdessä." Useimmat vieraat suostuivat tähän, mutta kaupungin herrain täytyi välttämättömästi mennä kotiinsa.

"Meidän täytyy mennä kaupunkiin tänä yönä, vaikka vielä sataisi noita-akkoja," sanoi yksi puotilainen.

"Aivan oikein," säisti kaupppamies, "asiantoimet käyvät edellä kaiken."

Rovasti myös selitti, että hänen piti välttämättömästi mennä kotiin, ja tuokion kuluttua ajoi hänen renkinsä vaunut rapun eteen.

Mutta kun hän tyttärensä ja apulaisensa kanssa oli juuri salissa lähtemäisillään, tuli eräs mies ja pyysi saadaksensa puhua "kunnioitetun rovastin kanssa." Kysymyksenä oli mennä ripittämään miehen sairasta vaimoa, joka makasi kuolemaisillaan. Maisteri Lahja tuli tästä perin pahoille mielin, koska nyt tulisi hänen osaksensa parhaillaan lähestyvässä rajuilmassa lähteä tuohon vastenmieliseen toimitukseen. Mutta rovasti, joka tiesi hänen auttamattoman pelkonsa ukkosesta, pelasti hänen siitä, ilmoittaen itsensä halulliseksi lähtemään kuolevan luokse. Kun kuitenkin paikka oli kolme neljännestä peninkulmaa siitä ja aivan vastakkaiseen suuntaan pappilasta, niin päätettiin myöskin samassa, että Hanna ja maisteri jäisivät hääpaikkaan, kuitenkin sillä ehdolla, ettei edellinen enää saisi tanssia muuta kuin yhden tanssin. Sitte meni rovasti, ja kun tuo luvattu tanssi oli loppunut, saatettiin kaikki vieraat niihin huoneisiin, jotka heille olivat valmistetut.

Yläkerrassa oli kaksi huonetta valmiina rovastille ja Hannalle, pari huonetta nimismiehelle ja hänen perheelleen, samoin myös asessorille, luutnantille ja vaanjunkkarille. Maisteri Lahja oli sijoitettu alakertaan hääsalin viereen, ja samassa kerrassa makasi morsiuspari.

* * * * *

Ukkonen asettui jälleen, ja kotvasen kuluttua nukkuivat kaikki vieraat. Kaikki olivat antauneet rauhallisesti lepoon, kaikki, paitsi yksi. Tämä yksi oli Lahja. Maisteri ei ainoasti pelännyt ukkosta, vaan paljon muutakin, esim. varkaita. Ollaksensa täysin vakuutettu, ettei joku semmoinen olisi hiipinyt hänen huoneesensa, otti hän kynttilän ja tarkasteli sen valossa jokaisen nurkan, aukaisi kakluunin oven ja katsoi sinne, sekä otti vihdoin keppinsä ja lyöä huiski sillä sängyn alle. Ei ollut huoneeseen kukaan piiloutunut.

Mutta nyt älysi hän pienen tapeetti-oven, jota hän ei alussa huomannut, ja joka vei konttoriin eli kammioon. Tämä oli myös tutkittava. Kynttilä edellä astui hän varovaisesti sinne sisälle, vaan ei nähnyt siellä mitään muuta, kuin rojuläjän lattialla. Oli siellä ikkunakin, joka antautui puutarhaan päin — lieneeköhän se vaan oikein kiini? — Hän tutki sitä ja huomasi sen olevan vähän ra'ollansa, eikä sitä edes voinut kiini saadakaan, kun sen puittimet olivat vetäyneet kieroön. Tämä oli kiusallinen keksintö, ja kun hän jälleen palasi kammariinsa, kokosi hän kiireesti osan huonekaluja tapeettiovea vasten. Sitte tutki hän uudestaan huoneen samalla tavalla kuin oli äsken tehnyt, jos mahdollisesti joku ehkä olisi hiipinyt sinne sill'aikaa, kun hän kammiossa oli. Mutta tässäkin tutkinnossa hän ei ketään löytänyt, ja vasta nyt rupesi hän maata jotenkin turvallisena, kuitenkin katsahtaen vielä kerran, ennenkun kynttilän sammutti, tapeettiovea vasten olevaan huonekalukasaan.

Noin yö on tyyni.
 Vuoren, järven yli
 Nyt hämy huntunsa jo levittääpi
 Ja uni nukkuvaista riennättääpi
 Pois muassaan. Hänt' onnen armas syli
 Siell' odottaapi, missä tuulokaiset
 Lauhkeesti leikkii puiden lakkapäissä
 Ja pauhu kuuluu laulun säveleissä
 Niin näkymätön — pienet keijukaiset
 Niin'-puita kiertää veden kimmeltäissä.
 Ah, kaunis unelm' on, jos tunnon tuska
 Pois vuodettas on vartioitsemasta!
 Sill' taivastien se sulkee jatkumasta.
 Mit' onkaan vaiva, salapurun puuska
 Ja viha, verraten sen äänen kanssa,
 Jon kuullen hurme taukoo kulussansa?
 Vaan — rikkojakin joskus tunnon rauhan
 Saa tuulahduksen tuta otsallansa,
 Jos unen enkel viihtyy vuoteellansa
 Ja hälle näyttää lapsuus-ajan kuvan.

Mut kenpä nukkuu kaikkein suloisimmin?
 Nuo kaksi, haaveksien toisiansa.
 He myrttimetsäs' ovat kulussansa,
 Miss' öinen kuu nyt paistaa armahimmin,
 Näin loistain matkallensa valoisasti
 Ja tähdet hymyy heille suloisesti.
 Mit' onkaan heille mainen mahtavuus,
 Joill' elon tie on pelkkä ihanuus! —

Melkein näin tunsivat ja uneksuivat lapsuuden ystävät, jotka nyt hiljaisessa häätalossa lepäsivät saman katon alla. Kauniita kuvia näkivät he uneksiessansa, sillä he katselivat toinen toisiansa; autuaina tunsivat he elävänsä semmoista onnen päivää, joka ei koskaan saattaisi loppua, ja joka merkitsi itseensä ijankaikkisuutta, koska he eivät myöskään tienneet, milloin se oli alkanut.

Mutta semmoista onnellista lepoa ei suotu kaikille, jotka siellä sinä yönä lepäsivät. Ei ainakaan komisarius sellaista nauttinut. Hetkittäin näki hän unta ryöstöistä ja muista toimituksista, joihin talonpoikain kiusaaja elävimmästi ihastuu, ja hän tunsu näitä tehdessään välistä kohtaavansa nurinaa ja vastustusta, vaan kuitenkin pääsevänsä niistä, niinkun voittaja sodasta. Nämä eivät suinkaan olleet hiljaisia unelmia, jos kohta ne vihdoin tuottivatkin jonkunlaista miellytystä — hänen mielensä mukaan.

Vieläkin oli siellä yksi unen näkiä, ja se oli vaanjunnkari. Monenmoisia kuvia hänen "seikkailurikkaasta" elämästään häälyi hänen edessänsä, ja vihdoin palautui hän eilisen illan seikkailuksiin puotilaisten kanssa. Kuitenkin sai tämä nyt toisellaisen muodon kuin silloin. Ei ollut siinä kyllin, että nuo iloiset veitikat veivät hänet tanssissa kumoon, vaan he hyppelivät vihdoin hänen päällensä — jaa, oikein oivallista polskaa he tanssivat hänen vatsallansa ja rinnallansa. Viimein onnistui hänen kuitenkin saada heidät pudistetuksi pois päältänsä, mutta silloin hyppäsivät he jälleen lattialle ja alkoivat siellä tanssia kantapäillensä erästä kuviotansa, joka näytti hyvin naurettavalta, vaan synnytti kauhean metelin. Viimein kuului se niinkun elon puinti luuvassa. Mutta ei siinä kyllin, että he polkivat lattiaa niin kauheasti, vaan he alkoivat myös reuhata ja huutaa niin, ettei ketään muita kuin heitä voinut kuulla salissa. Silloin loppui vaanjunnkarin kärsivällisyys.

"Ettekö häpeä, hirtettävät!" huusi hän ankarimmalla komentoäänellä.
 "Lopettakaa heti hyppäämisenne!"

Mutta tämä huuto herätti hänen itsensä, ja hän nousi äkkiä vuoteeltansa sekä alkoi hieroa silmiänsä, tullaksensa oikein valveelle; sillä hän kuuli yhä metelin ja huudon, jonka hän äsken unessa oli huomannut. Tämä ei siis ollutkaan pelkkä uni; siinä oli todellisuuttakin.

"Kuule kuinka ne jyskää ja huutaa!" sanoi vaanjunnkari, joka, ollen vanha soturi, pian unen itsestään karkoitti. "Ehkä se on morsian, joka on tullut juomahulluksi — hän joi kosolta punssia illan kuluessa ja otti sekä puolikkaan että kolmanneksen pöydässä. Sehän on melkein tämän huoneen alla — se on varmaan hän! Ehkä Lundberg antaa siellä hänelle kristillistä kotikuria."

Melu tuli sillä välin vielä entistä kiivaammaksi. "Malta, jos siellä olisi murtovarkaita!" sanoi sotilaamme, nousi ylös ja otti vaatteet päällensä. Hänen miekkansa oli tuolilla virkapuvun vieressä, ja varustettuna tällä säilällä, joka ei vielä koskaan ollut verellä värjätty, riensi hän ulos pitkään käytävään, jonka molemmin puolin yläkerran huoneet olivat.

Vaanjunkkari ei ollut ainoa häävieras, jonka tämä kummallinen melu häiritsi yölevostaan; kaikki olivat havahtuneet; ja juuri kun mies miekkoinensa tuli käytävään, aukenivat siellä ovet oikealla ja vasemmalla puolella, ja usea ääni huusi: "Mikä nyt on? Mitä Herran nimessä se on?"

Useimmat yhdistyivät vaanjunkkarin ensimmäiseen ajatukseen, että morsian olisi matkaansaattanut jonkun metelin; mutta komisarius, jolla oli tarkemmat korvat kuin kaikilla muilla, vastusti jyrkästi sitä ja luuli, että taloon oli tullut ryöväreitä. Hän oli sentähden ottanut pistoolin käteensä — hän piti aina sen mukanaan, mihin vaan meni, koska "teillä ja poluilla oli paljon ilkeätä väkeä," ja meni tällä aseella varustettuna miehekkäästi alakertaan. Hänen jälessään tulivat vaanjunkkari ja luutnantti (asessori oli jäänyt huoneesensa), sekä heidän perässään muutaman askeleen päässä eräs rouvasihminen, nimittäin mamseli Katri.

"Ah, Herra Jumala, varjele meitä!" valitti hän tuskallisella äänellä.

"Vaiti siellä!" sanoi komisarius häätävällä äänellä; "muutoin ne menevät pakoon."

Niin meni nyt matkue aivan hiljaa rappuja alas. Tultuansa alakertaan, sai pieni joukko lisää muista talon asukkaista. Ja katso, oli itse morsiankin! Puoliksi puettuna, yölamppu yhdessä ja iso tomuharja toisessa kädessä, syöksi hän porstuaan, ja hänen perässään, mutta veltommin ja varovaisemmin, kävi sihteeri Lundberg itse tohveleissaan ja yönutussa.

"Se on maisterin huoneessa," sanoi morsian osoittaen, niinkun hänellä olisi ollut komentokapula kädessään, eräasen oveen edempänä porstuassa.

Ratkaiseva silmänräpäys oli läsnä. Komisarius juoksi, pistooli vasemmassa kädessä, ovelle, joka oli suljettu ja avain lukosta pois otettu.

"Onko semmoista avainta joka tähän käy?" kuiskasi hän morsiamelle.

"On," vastasi hän, juoksi sitte huoneesensa ja tuli heti takaisin tuoden avaimen, jonka hän itse otti esiin ja asetti maisterin oveen. Heti tempaisi komisarius sen selälleen, ja nyt huusi ruununpalvelia peljättävällä äänellä:

"Seisokaa, rosvot!"

Mutta kun nyt morsian tuli lamppunensa ovelle, ei siellä nähty ainoakaan rosvoa. Vierashuoneessa ei ollut ketään muuta ihmis-olentoa, kuin maisteri Lahja. Tämä seiso pelkissä alusvaatteissaan keskellä lattiaa ja piti molemmilla käsillään kiini erästä tuolia, jota hän, niin tiheään kun saattoi, kaikin voimin tölmäsi lattiaan, päästäen tuon tuostakin huudon, jossa vaihtelivat sanat: "varkaita" ja "apua," ja kaikki tämä tapahtui semmoisella innolla, ettei hän alussa ollenkaan huomannut, jotta hänen huoneensa ovi oli avattu ja että muut ihmiset häntä katselivat.

"Hän on tullut hulluksi," sanoi komisarius porstuassa seisoville.
"Häntä pitää tarkasti vartioida."

Tästä äänestä tointui vihdoinkin Lahja jotenkuten; ja kun hän nyt näki nimismiehen, asetti hän tuolin sivulle ja huusi väsyneellä äänellä: "varkaita — tuolla!" osoittaen tapeetti-oveen, joka vei kammioon. Sitte meni hän horjuvin askelin vuoteellensa, painautui siihen ja veti peitteen päänsä ylitse, kuivasi tuskan-hien otsaltansa ja odotti tosin levollisemmin kuin ennen, vaan kuitenkin jännitetyllä odotuksella, lopullista pelastustansa noista luulluista hirtehisistä.

Komisarius ja vaanjunkkari heittivät kiireesti syrjään huonekalut, jotka maisteri oli tapuloinut oven eteen, ja edellinen otti morsiamen kädestä lampun ja meni se kädessä kammioon.

Ei sielläkään ollut yhtään ihmis-olentoa, mutta samassa kun komisarius astui sinne, tuli hänen koiransa Fylaks nöyränä ryömien herraansa vastaan. Tämä olikin todellinen murtovaras. Iltasella ulos jätettynä, oli tämä, kun yö kylmä alkoi tuntua ankarammalta, etsinyt soveliasta leposijaa ja silloin tullut edellämainitun, auki olevan kammion ikkunan luokse. Hän koetti hypätä sinne sisälle; mutta tämä tapahtui niin kömpelösti, että hän tosin onnistui sisälle päästä, vaan särki samassa ikkuna-ruutuja ja muutoin matkaansaattoi niin paljon melua tullessaan lattialla olevaan rojuläjään, että maisterin välttämättömästi siitä täytyi kavahtua. Tämä uskoi luonnollisesti heti, että siellä oli varkaita, ja kun hän melkein samassa luuli huomaavansa melua porstuassakin, ei hän tohtinut lähteä huoneesta, vaan luottausi, saadaksensa pelastusta siihen keinoon, mikä tässä edellä on selitetty.

Näin sai tämä seikka selityksensä. Useimmat häävieraat nauroivat oikein sydämellisesti sille, mutta pari heistä vähän suuttuikin. Ne olivat nimismies ja vaanjunkkari, jotka olivat tarpeettomasti aseisin puukeuneet, ja sentähden nyt pistoolinensa ja miekkoinensa vetäytyivät huoneisinsa.

"Pappi on hullu!" väitti komisarius, kun he yhdessä menivät rappuja ylös.

"Tosin on hän hullu," sanoi vaanjunkkari; "en totta tuommoista seikkaa ole eläissäni nähnyt."

Heidän jälestään meni luutnantti ylös huoneesensa, sanoen sivumennen hyvää yötä morsiamelle ja Katrille, jotka seisoivat ja juttelivat porstuassa. Hän oli nyt oikein iloisella tuulella ja meni naureskellen vappuja ylös.

Hän tuli huoneensa ovelle, avasi sen ja astui sisälle. Mutta tultuansa kynnyksen ylitse, hän äkkiä seisahtui, kun hän puolihiimmeässä yössä näki nais-olennon edessänsä.

"Onko se isä?" kysyi lempeä, suloinen ääni.

Se oli Hanna, ja nuorukaisemme oli erehtynyt ovelle, mikä olikin helppo asia semmoisessa paikassa, jossa hän ei ollut ennen milloinkaan käynyt.

"Ei, se on Kalle!" vastasi hän.

"Sano, Jumalan tähden, onko joku vaara käsissä?" kysyi hän.

"Ei, se on vaan maisteri Lahja, jonka on pelästyttänyt koira, mikä on hypännyt ikkunasta hänen huoneesensa. Mutta en minä tullut sitä tänne kertomaan; — minä erehdyin ovelle ja pyydän anteeksi — hyvää yötä!"

Samassa aukaisi Jalopeuransydän taas oven mennäksensä, mutta kun hän siinä selvästi kuuli askelten äänen käytävässä, sulki hän sen jälleen, peläten, että tämä ehkä antaisi syytä parjaukseen, jos joku näkisi hänen tulevan Hannan huoneesta.

"Mene Jumalan tähden, Kalle!" sammalsi hän.

"En uskalla Hannan itsensä tähden," kuiskasi hän takaisin; "täällä kulki joku käytävässä, ja minä pelkäsin, että siitä saisivat ehkä jotakin sanan sijaa."

Samassa aukeni ovi käytävään.

Kun luutnantti äsken erehdyksessä oli astunut Hanna Haborgin huoneeseen, oli tämän huomannut mamseli Katri, joka heti hänen jälessään oli hiipinyt rappuja ylös. Kohta oli hän juossut sisartensa luokse, jotka, niinkun hänkin, olivat nousneet ylös ja puukeuneet, ja huusi kiivaasti heille:

"Tulkaa, tytöt, niin menemme Hanna-raukan luokse; minä kuulin, kuinka hän itki huoneessansa. — Ajatelkaa, kuinka hän lieneekään pelästynyt!"

Tätä sanoessaan sytytti hän kynttilän ja riensi sitte heti neljän tytön etunenässä Hannan kammariin.

Heidän odottamaton tulonsa pakoitti Hannan päästämään heikon huudon. Luutnantti säilytti sitävastaan täydellisesti tajunsa, sillä juuri kun hän näki nuo viisi nimismiehen tytärtä, näkyi heidän takanansa — rovasti Haborg. Tämä oli palannut sairaan matkaltaan, nousnut vaunuista tallin luona, joka oli vähän matkaa asuntohuoneista ja niinmuodoin aivan huomaamattomasti tullut huoneukseen, jonka oven morsian itse oli hänelle avannut.

"Ah, suo anteeksi!" sanoi Katri imartelevalle, vaan vähän pilkallisella äänellä. "Me luulimme sinun olleen yksin."

"Minä tiesin, että morsiameni pelkäsi," vastasi Kalle, joka jo oli tointunut hämmästyksestään, "ja sentähden tulin hänelle selittämään syytä tuolla alhaalla tapahtuneeseen meteliin."

"Morsian!" huusivat kaikki viisi sisarta yhteen ääneen. "Ah, sitä emme ole ennen tienneet!"

"Ei," vastasi rovasti, joka nyt astui huoneeseen; "minun tyttäreni ja luutnantti Jalopeuransydämen kihlaus on niin äskettäin tapahtunut, ett'emme vielä ole ennättäneet julistaa sitä."

Siinä hän kohteliaasti kumarsi Katrille ja hänen sisarillensa, sekä heitti heihin katseen, josta saivat ymmärtää, että heidän oli sieltä pois lähteminen.

"Saan kunnian toivottaa onnea!... Hyvää yötä!" sanoi mamseli Katri hiukan hämillään, lyykisti ja meni.

* * * * *

Vuosi sihteeri Lundbergin häiden jälkeen tulivat Kalle ja Hanna onnelliseksi aviopariksi.

Maisteri Lahja ei myöskään jäänyt osattomaksi. Mamseli Katri armahti häntä ja antoi hänelle sydämensä ja kätensä, kun hän vuotta jälkeen yllä kerrotuista tapauksista sai alapapin viran. Hänestä tuli oikein hyvä ja ymmärtäväinen vaimo, joka hyvin katsoi miestänsä ja piti aina yön-aikoina ovet ja ikkunat niin suljettuina, ettei suinkaan murtovarkaita, olivatpa sitte kaksi- tahi nelijalkaisia, pääsnyt huoneeseen.

Mitä vihdoin sihteeri Lundbergiin tulee, niin lisättäköön se hänestä, että hän eli monta vuotta jotenkin tyytyväisenä osaansa. Vaanjunkkari ja vieläpä komisariuskin joskus tervehtivät häntä ja pelasivat "kolmimiestä" ja "kaksikkoa",[3] jolloin talon rouva itsekin oli seurassa ja kilisti lasia heidän kanssansa. Kun vaanjunkkari niissä tiloissa toisinaan alkoi puhua "urostöistänsä," muistutti sihteeri usein vähän pistävästi.

"Kaikkein paras urostyö oli kuitenkin se, kun, hyvä veli, hyökkäsit miekkoinesi Fylaksia vastaan."

Silloin vaikeni vaanjunkkari hetkeksi; vaan heidän ystävyytensä ei sentähden kuitenkaan tullut häirityksi.

VIITSELITYKSET:

[1] Tapahtumat ovat Ruotsissa mainitun järven tienoilla tapahtuneet; Ruotsissa myös kertomus alkuperäisin tehty. Suomentaja.

[2] Pour contenance.

[3] Korttipelit, ruots. "träkort" ja "tuting." Suoment. muist.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SIHTEERI LUNDBERGIN HÄÄT: KERTOMUS
KANSAN ELÄMÄSTÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™

electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any

Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.